

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz otuz dördüncü içtima

8.XI.1338 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	410,411	dair Heyeti Riyaseti tezkeresi	414
2. — İcra Vekilleri muamelâtı	411	6. — Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	414
1. — Kâzım Paşanın avdetine kadar Müdafaai Milliye Vekâletine Erkâm Harbiyei Umumiye Reisi Müşir Fevzi Paşanın vekâlet edeceğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	411	7. — Adana Mebusu Abdullah Efendiye izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	414:415
3. — Âzayı kıram muamelâtı	413,414,415,429	8. — Birinci Reisvekilliği için intihap	415
1. — Dahiliye Encümeni Riyasetine Van Mebusu Haydar Beyin intihabedildiğine dair Encümen Riyaseti tezkeresi	413	9. — Hariciye Encümenindeki münhalere âza intihab olunmasına dair Encümen Riyaseti tezkeresi	429
2. — Memurin Muhakemat Heyetine Bayezid Mebusu Süleyman Sudi Beyin yerine diğer bir zatın intihabına dair Heyet Riyaseti tezkeresi	413	4. — Takrirler	426,429
3. — Memurin Muhakemat Encümenine Adana Mebusu Zekâi Beyin yerine diğer bir zatın intihabına dair Encümen Riyaseti tezkeresi	414	1. — Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, Aydın, İzmir - Kasaba demiryollarının idarelerinin kendi nakliyat tarifelerinin çıkarılacak kanuna tatbik edilmesine dair takriiri	426
4. — Memurin Muhakemat Heyetine İsparta Mebusu Nâdir Beyin yerine diğer bir zatın intihab olunmasına dair Heyet Riyaseti tezkeresi	414	2. — Mersin Mebusu Salâhaddin Beyin, Nafia Vekâletinden temenni takriiri (Meali malûm değil)	429
5. — Memurin Muhakemat Heyetine Tokad Mebusu Rifat Beyle Canik Mebusu Süleyman Beyin, diğer zevatın intihabına		5. — Muhtelif evrak	411,412
		1. — Muzafferiyet münasebetiyle Buhara halkının izhari şadımani ettiklerine dair Hariciye Vekâleti tezkeresi	411:412
		2. — Hâkimiyeti Millîyenin Mecliste takarruru münasebetiyle muhtelif yerlerden mevрут tebrik telgrafları	412
		3. — Muzafferiyet münasebetiyle Af-	

	Sayfa	Sayfa
ganistan'da yapılan tezahürata dair Hariciye Vekâleti tezkeresi	412:417	
6. — Mazbatalar	415	
Mütekait Mülazım Hasan Efendiye maâş itasına dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	415	
7. — Müzakere edilen maddeler	415,426,429,433	
1. — Şimendifer tarifesinin tenzili hakkındaki Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Muvazenei Maliye, Nafia ve İktisat encümenleri mazbataları		415:426,426:429,433:434
2. — Mebus harcırahları hakkındaki Kanununun tefsir edilmesine dair Riyasetisaniye tezkeresi ve Kanunu Esasi Encümeni mazbatası		429:433

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,50

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KATIPLER : Âtîf Bey (Kayseri), Mahmud Said Bey (Muş)

REİS — Efendim Celseyi küşadediyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

I. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Birinci Reisvekili Vehbi Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Memaliki müstahlasa muhtacine tavizen verilecek tohumluk ve alâtu ziraiye için beş yüz bin lira itasına dair Heyeti Vekileden mevрут lâyihai kanuniye Muvazenei Maliye Encümenine, köy bankaları hakkındaki lâyihai kanuniye İktisat Encümenine, Temettü Vergisiyle Harcirah Kararnamesinin tefsirine, Maraş ahâlisinden Harb Kazançları Vergisi alınıp alınmayacağına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkereleri Kavanini Maliye Encümenine, Çorum Mebusu Haşım Beyin gayrimüslimlere verilmiş olan imtiyazatı mezhebiyeye dair teklifi kanunisi Lâyiha Encümenine, Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin ipek mahsulüne mütaallik tahkikatın Düyunu Umumiye bütçesinden ihraciyle İktisat Vekâleti bütçesine ilâvesine dair temenni takririyile Biga Mebusu Hânîd Beyin Çanakkale livasına etibâyı baytariye izamına, Erzincan Mebusu Hüseyin Beyin Erzincan liva-

sının varidat ve masarifatına dair temenni takrirleri Heyeti Vekile Riyasetine havale edildi. Hâkimiyeti Milliyenin Büyük Millet Meclisinde istikrarı münasebetiyle mevрут tebriknamelere cevap yazılması tensibolundu. Muharebatı ahirede hüsnü hizmeti görülen 574 zâbitin İstiklâl Madalyasıyla taltifleri kabul edildi. Maarif Vekili Vehbi Beyin istifanamesi okundu. Diyarbakır Jandarma Kumandanlığından mütekait Binbaşı Sıtkı Bey hakkındaki evrakın icabeden muamelei kanuniyesi ifa olunmak üzere Dahiliye Vekâletine havalesi kabul olundu. Antalya Belediye Reisi hakkındaki mazbata ruznameye alındı ve İcra Vekilleri Reisi Beyefendinin talepleri üzerine celse hafiyye geçildi.

(İkinci ve üçüncü Celseler hafidir.)

Dördüncü Celse

Vehbi Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat İzmit Mebusu Sırrı Beyle Urfa Mebusu Pozan Beyin sual takrirleri Heyeti Vekile Riyasetine havale edildi. Gaziantep Mebusu Kılıç Ali Beyin mezuniyeti hakkındaki Divanı Riyaset kararı kabul olundu. Şer'iyeye ve Maarif Vekâletlerine birer asil, Sıhhiye ve Hariciye Vekâletlerine birer Vekil intihabı için âra istihsal

edildi. Şer'îye için yapılan intihapta hiçbir zat ekseriyeti mutlakayı ihraz edemediğinden intihap tekrar kılındı. Sıhhiye Vekâleti Vekilliğine Mentеше Mebusu Doktor Tevfik Rüşdü Beyin 166 - Hariciye Vekâleti Vekilliğine Sivas Mebusu ve İcra Vekilleri Reisi Rauf Beyin 178 reyile intihabedildikleri tebliğ olundu. Maliye Vekâleti umurunun Dahiliye Vekili Fethi Bey tarafından rüyet olunacağına dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi okundu ve tenefüs için Celse tatil edildi.

Beşinci Celse

Adnan Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilnikat dördüncü Celsede yapılan intihabat neticesinde Şer'îye Vekâletine Konya Mebusu Vehbi Efendinin ve Maarif Vekâletine Mersin Mebusu İsmail Safa Beyin yüz ikişer reyile intihaboldukları bittebliğ Çarşamba günü içtima edilmek üzere Celseye nihayet verildi.

Reisvekili	Kâtip	Kâtip
Konya	Kayseri	Muş
Musa kâzım	Atıf	Mahmud Said

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa varmı? Zaptı sabık aynen kabul edildi.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ HÜSEYİN RAUF B. (Sivas) — Efendim Vilâyatı müstahlasa hakkında Heyeti Aliyeniz tarafından verilen bir takrir Heyeti Vekilemize gelmiş bilâhara encümenlere sevk edilmişti. Zannederim encümenler tetkikatını ikmal eyliyerek mazbatalarını Heyeti Aliyenize arz etmişlerdir. Maliye Vekili Hasan Beyefendiden İzmir'den aldığım telgraftan kezalik İzmir mülhakatında dolayan mebus arkadaşlarımdan aldığım haberlerden ihtiyacın fevkalâde ziyade olduğunu ve bu gibi heyetlerin süratle gönderilmesinin lüzumu katîsini ifade ve izah ediyorlar. Bu hususta Meclisi Âlinizin nazarı dikkatini celbediyorum. Bu meselenin bir an evvel muamelesini ikmal buyurun.

REİS — Efendim bu hususta menhubat komisyonları seyyar mahakimi cezaiye ve muvakkat heyetler hakkında üç lâyhâ kanuniye ihzar edilmiştir. Ruznamemizin birinci maddesindedir.

HASİB B. (Maras) — Reis Bey bugün Heyeti Vekilenin vazife salâhiyet Kanunu müzakere edilecekti.

NAFİA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Efendiler Şimendifer tarifesi hakkındaki Kanun Heyeti Celilenizin kararıyla Nafia ve İktisat encümenlerine havale edilmişti. Bu encümenler de müttefikan Muvazenei Maliye Encümeninin lâyhâsını kabul etmişlerdir. Malûmuâliniz vaziyet o şekildedir ki, bu suretle devam ederse şimendiferler işlemeyecek. Çok rica ederim, zaten ruznamededir ve bir maddelik bir şeydir. Bunun tercihan müzakeresini rica ediyorum. (Muvafık sesleri)

REİS — Efendim, hakikaten bu ruznamededir. Tercihan müzakeresini teklif ediyorlar. Tercihan müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyeti âzimeyle kabul edilmiştir.

2. — İCRA VEKİLLERİ MUAMELÂTI

1. — *Kâzım Paşanın avdetine kadar Müdafai Milliye Vekâletine Erkânı Harbiyei Umumiye Reisi Müşir Fevzi Paşanın vekâlet edeceğine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi*

REİS — Efendim Müdafai Milliye Vekili Kâzım Paşanın avdetine kadar Vekâleti müşarünileyhanım Fevzi Paşa Hazretleri tarafından idare edildiğine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinin tezkeresi vardır.

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Memaliki müstahlasada bulunan Müdafai Milliye Vekili Ferik Kâzım Paşa Hazretlerinin avdetine kadar Vekâleti müşarünileyhaya ait umur ve muamelâtın Erkânı Harbiyei Umumiye Vekili Müşir Fevzi Paşa Hazretleri tarafından vekâleten deruhde ve tedvirinin İcra Vekilleri Heyetinin 6. XI. 1338 tarihindeki İçtimanda takarrur eylediği mâruzdur, efendim.

T. B. M. M. İcra Vekilleri Heyeti
Reisi
Hüseyin Rauf

5. — MUHTELİF EVRAK

1. — *Muzafferiyet münasebetiyle Buhara halkının izharı şadımanı ettiklerine dair Hariciye Vekâleti tezkeresi*

REİS — Muzafferiyet münasebetiyle Buhara halkının izharı şadımanı eylediğine dair Hariciye Vekâleti tezkeresi vardır.

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Moskova Sefaretinden varidolan telgrafnamede Türkiye Büyük Millet Meclisi Ordusunun Garp Emperyaliziminin karakuşunu kahr ve tedmir hususunda ihraz eylediği muvaffakiyeti azîmeden mütevellit saadetle Buhara halkının mutantan nümâyişler tertibederek ihzarı sürur ve şadimani eylediklerinin Buhara Şûralar Cumhuriyetinin Moskova Sefaretinden alınan bir tahriratta beyan olunduğu ve nümâyiş tafsilâtiyle iradolunan nutukları havi tahrirati merbutanın ilk kurye ile takdim edileceği bildirilmektedir. efendim.

1 Teşrinisani 1338

Hariciye Vekili
İsmet

REİS — Münasip görürseniz Divanı Riyaset münasip cevap yazar.

Hâkimiyeti Milliye'nin Mecliste takarrürü hasebiyle mevрут telgrafnameler var. Tensil ederseniz Divanı Riyasetçe cevap verilsin. (Hay, hay, sadaları)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Hiç olmazsa nereden geldiği okunsun.

2. — *Hâkimiyeti Milliye'nin Mecliste takarruru münasebetiyle muhtelif yerlerden mevрут tebrik telgrafları*

Hâkimiyeti Milliye'nin ilanı münasebetiyle mevрут tebrik telgrafları listesi:

Cide Belediye Riyasetinden, Ürgüb Belediye Riyasetinden, Edremit'de İkinci Kolordu Kumandanlığından, Artvin Müftülüğünden ve Belediye Riyasetinden, Hassa Müftülüğünden, İlisu Kaymakamlığından, Nazilli Belediye Riyasetinden, Eğridir Müftülüğünden, Konya Belediye Riyasetinden, Kastamonu Belediye Riyasetinden, Çide Himayetfal Cemiyetinden, Seydişehir Müftülüğünden, İstanbul Vilâyeti Mekâtibi İptidaiyesi Muallim ve Muallimler Cemiyetinden, Nallıhan Kaymakamlığından, Şabık Kırşehir Mebusu Bekir Ağadan, Akçşehir Belediye Riyasetinden, Bartın Belediye Riyasetinden, Samsun Mutasarrıfı esbakı Cevdet Beyden, Bolu Mutasarrıflığından, Tokad Müftülüğünden, İnebolu Belediye, Müdafaai Hukuk riyasetlerinden ve Müftülüğünden, Adana Valisi ve Kumandanlığından, Silifke Mutasarrıflığından, Yenihan Müftülüğünden, Zonguldak Mutasar-

rıflığından, Sinob Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Vezirköprü Kaymakamlığından, Mudurnu Müftülüğünden, Pülümür Kaymakamlığından, Akşehir Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Gönük Kaymakamlığından, Maçka Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Çorlu kazası Cemaati İslâmiyesi namına Müftüden, Giresun Müftülüğünden, Trakya Cemiyetinden, Erenköy'de Ziraat Müfettişi Umumisi Hamdi Beyden, Erenköy'de Milliyetperverler namına Bekir Sıdkı Beyden, Çorum Belediye Riyasetinden, Canik Mutasarrıflığından, Burdur Belediye Riyasetinden, Mersin Mutasarrıflığından, Trabzon Valiliğinden, Alâiye Müdafaai Hukuk ve Belediye Reislerinden, İstanbul Mekâtibi İptidaiye Muallimleri Cemiyetinden.

3. — *Muzafferiyet münasebetiyle Afganistan'da yapılan tezahürata dair Hariciye Vekâleti tezkeresi*

REİS — Kâbil Sefarethanesinde yapılan merasime dair Hariciye Vekâleti tezkeresi

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Kâbil Sefaretinden vâridolan 16 Eylül 1338 tarihli bir tahriratta muzafferiyeti ahire üzerine Afganlılarla Kâbil'de bulunan Hintli, Buharalı ve Türkistanlılar tarafından sureti mahsusa beyanı tebrikât edilmiş olduğu gibi orada bulunan sefirlerin de ayrı ayrı Sefarethaneye gelerek iki defa Hükümeti Milliyemizi tebrik eylemiş olduğu ve haberi muzafferiyetin vüsulü üzerine Cuma günü bütün Hindistan'da temadîi muvaffakiyeti için dua edildiği ve Afganistan'ın her tarafında Cuma günü aynı suretle dua edilmesi zımında Afganistan Emîri Hazretleri tarafından emir verilmiş olduğu ve bu münasebetle Sefarethanede süferaya keşide olunan ziyafette gerek Afganistan Hariciye Veziri gerek süferadan her biri tarafından iradolunan nutuklar mukabele olunduğu bildirilmektedir. Tahriratla leffen varidolan 6 Muharrem 1341 tarihli Lâhur'da münteşir Zemindar Gazetesiyle neşrolunan açık mektup sureti takdimi huzuru sâmilere kıldım efendim.

31 Teşrinievvel 1338

Hariciye Vekili
İsmet

(Mektup okunsun sadaları)

9 Muharrem 1341 tarihli Zemindar Gazete-

siyle negrolunan makalenin tercümesi (Bu gazete Lâhur'da müntezirdir)

Fahreddin Paşa Hazretlerine

Geçen Cuma günü Pişaver Hilâfet Meclisi akdi içtima ederek Yunanlıların harekâtı denaet-kâranesinden ve Loyd Core'un Yunan taraftarlığından dolayı izharı teessür ve telehhüf etti. Bu celsede Kâbil'den gelmiş olan birisi Türkiye'nin Kâbil Sefiri Fahreddin Paşa Hazretleri tarafından Hint Hilâfet hadimlerine gönderilen selâmı tebliğ eyledi. Biz de hadimini Hilâfetten olduğumuz cihetle Hüddamı Hilâfet tarafından kemali hürmet ve tazimle Fahreddin Paşa Hazretlerine arzı tahiyat ederiz. Lisânı kalemlle müşarünileyhe arz ederiz ki, Makâmı Hilâfetin duçar olduğu tecavüzat yüzünden Kulûbî müsliminde hâsıl olan tesirâtı elfaz ve kelimat ile tasvir ve tarif ve sahaifi evraka nakletmeye muktedir değiliz. Eğer buna imkân olsaydı kalblerimizin cerrihalarını ve pare pare ümitlerimizi Kâbil'e kadar isal etmek isterdik. Bugün Hind müslümanları her biri gerek itidal taraftarından, gerek mufrît olsun Hilâfet meselesinin tasfiyesi arzusuyla bikarardır. Hint müslümanları âlemi İslâmın duçar olduğu felâketten müteessir olarak ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Ve âtiyen de buna hazır ve âmedirler. En muktedir pişivalarımız ve ulemayı keramımız dinlerine ve vatanlarına hizmet cürmiyle hapsedildiler. Fakat biz çoktan beri hidematı diniyeye hazır ve âmedeyiz. Vatandaşlarımız olan Hintlilerin hizmet ve muavenetlerini hiçbir vakit unutamayız. Çünkü onlar da bu asırda müslümanların felâketlerine refik ve şerik oldular. Hindistan'ın istiklâli ve hilâfet meselesinin halli için müslümanlarla birlikte kemali faaliyetle sarfı gayret ve her türlü takibata sükûnetle tahammül ettiler. Şimdiye kadar Hint müslümanları yalnız ellerinden gelen malî muavenet ve hizmeti ifa ettiler. Gerçi bu hizmet Allah Resulü yolunda o derece takdire lâyük bir fedakârlık sayılamaz. Fakat biz Hint müslümanları âlemi İslâmı temin ederiz ki, âdayı islâmın tenkil ve istisâlinde diğerlerinden hiçbir suretle geri kalmıyacağız. Geçmiş hatalarımızdan dolayı nâdimiz. Cenabı Hakkın takdiri böyle imiş. Mafih bu haldir ki, Hint müslümanlarının uyanmasına bâis oldu. Ümidederiz ki, zatiâileri Hint müslümanlarının selâmını mücahidini islâma, ahrarı Türke iblâğ lûtfunda bulunursunuz ve

Hint müslümanlarının duaları ve malları bihaderanı hürriyet, gaziyanı islâm için vakfedilmiş olduğunu Büyük Millet Meclisine tarafımızdan arz edersiniz. Cihad ilân olunduğu zaman istisali küffar için bu'idi mesafeye rağmen inşallah Hint müslümanları da meydanı harbe şitabedecekler veya ihrazı mertebeli guza etmek, yahut şehadete nail olmak hususunda serefraz olacaklardır.

REİS — Divanı Riyasetçe cevap yazılır efendim.

3. — AZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — *Dahiliye Encümeni Riyasetine Van Mebusu Haydar Beyin intihabedildiğine dair encümen Riyaseti tezkeresi*

REİS — Dahiliye Encümeni mazbatası vardır. Okunacak.

Riyaseti Celileye

Mezunen dairei intihabiyesine hareket edecek olan Dahiliye Encümeni Reisi Esad Bey (Lâzistan) ın yerine encümence Haydar (Van) intihabedilmiş olmakla arz olunur.

7 Teşrinisani 1338

Dahiliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Lâzistan	Ahmed Hilmi
Esad	
Kâtip	Âza
Kayseri	Van
Âtîf	Haydar
Âza	Âza
Süleyman Sırrı	Ruşen

2. — *Memurin Muhakemat Heyetine Bayezid Mebusu Süleyman Sudi Beyin yerine diğer zatın intihabına dair Heyet Riyaseti tezkeresi*

REİS — İntihaba ait mazbatalar vardır.

Riyaseti Celileye

Mezunen dairei intihabiyesine azimet eden Bayezid Mebusu Süleyman Sudi Beyin yerine Memurin Muhakemat Heyeti Âzalığına diğer bir zatın intihabına müsaade buyurulması mâruzdur.

Muhakemat Tetkik Heyeti Reisi
Canik Mebusu
Emin

3. — *Memurini Muhakemat Encümenine Adana Mebusu Zekâi Beyin yerine diğer bir zatın intihabına dair Encümen Riyaseti tezkeresi*

Riyaseti Celileye

Sulh Konferansında müşavir sıfatiyle mezuniyeti kabul buyurulan Adana Mebusu Zekâi Beyden münhal kalan Memurin Muhakemat Tetkik Encümeni Âzalığına diğer bir zatın intihabına müsaade buyurulması arz ve rica olunur efendim.

Memurin Muhakemat Tetkik
Encümeni Reisi
İçel
Haydar Lûtfi

4. — *Memurin Muhakemat Heyetine İsparta Mebusu Nadir Beyin yerine diğer bir zatın intihabına dair Encümen Riyaseti tezkeresi*

B. M. M. Riyaseti Celilesine

Mezunen dairei intihabiyesine azimet eden İsparta Mebusu Nâdir Beyin yerine Muhakemat Heyeti Âzalığına diğer bir zatın intihabı hususuna müsaade buyurulması mâruzdur efendim.

Muhakemat Heyeeti Reisi
Canik Mebusu
Emin

5. — *Memurin Muhakemat Heyetine Tokad Mebusu Rifat Beyle Canik Mebusu Süleyman Beyin yerine diğer zevatın intihabına dair Heyet Riyaseti tezkeresi*

Riyaseti Celileye

Mezunen dairei intihabiyelerine azimet eden Tokad Mebusu Rifat Beyle Canik Mebusu Süleyman Beyin yerine Muhakemat Heyeti Âzalığına diğerlerinin intihabı hususuna müsaade buyurulması mâruzdur.

Muhakemat Heyeti Reisi
Canik
Emin

REİS — Malûmuâliniz en fazla rey kazananlardan reyi işariyle kabul edilirdi. Şimdi en az rey kazananlar da kalmamıştır. Yeniden intihap yapılmak lâzımdır. Fakat geçenlerde Heyeti Aliyeniz intihabı teshil için şubelere namzet gösterilmesi usulünü kabul etmişti. Tensibederseniz şubelere yazalım, namzetler tesbit edilsin. Ondan sonra bir celsede de intihabı yaparız. (Diğer encümen de vardır sesleri) Şube-

lerden namzet gösterilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Şubelerden namzet gösterilmesi kabul edilmiştir.

6. — *Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaseti kararı*

REİS — Mezuniyet hakkında Divanı Riyaset kararları vardır. Okunacak.

Heyeti Umumiye

Âtidedeki isimleri muharrer zevatın mâzeretlerine mebni hizalarında gösterilen müddetlerle mezun addedilmeleri Divanı Riyasetin 8 Teşrinisani 1338 tarihli Otuz beşinci İctimamında tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur, efendim.

B. M. M. Reisisanisi
Dr. Adnan

REİS — Ömer Lûtfi B. (Karahisarı Sahib) in iki ay müddetle mezuniyetini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ziya Hürşid B. (Lâzistan) ın üç ay müddetle mezuniyetini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Şahin Ef. (Gazianteb) in üç ay müddetle mezuniyetini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ârif B. (Konya) nın üç ay müddetle mezuniyetini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Numan B. (İstanbul) un iki ay müddetle mezuniyetini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Besim B. (Kastamonu) nun üç ay müddetle mezuniyetini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ali Rıza Ef. (İçel) in üç ay müddetle mezuniyetini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

7. — *Adana Mebusu Abdullah Efendiye izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Adana Mebusu Abdullah Efendi hakkında Divanı Riyaset kararı vardır, okunacak :

Heyeti Umumiye

Rahatsızlığı hasebiyle ve sureti musaddakası merbut tabip raporu mucibince altı ay mezun addine dair Adana Mebusu Abdullah Efendinin

takriri Divanı Riyasetin 8 Teşrinisani 1338 tarihli Otuz beşinci İqtimanda tezekkür edilmiş ve mumailyhin mezkûr tabip raporu mucibince altı ay mazun addi tensibolmuş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur, efendim.

Büyük Millet Meclisi
Reisisanisi
Dr. Adnan

REİS — Efendim, rahatsız bulunması hasebiyle Divanı Riyaset altı mah mezuniyetini kabul etmiştir. Altı ay mezuniyetini, kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

6. — MAZBATALAR

1. — *Mütekait Mülâzim Hasan Efendiye maaş itasına dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Mülâzim mütekait Hasan Efendiye maaş itasına dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası vardır, ruznameye alıyoruz.

8. — *Birinci Reisvekilliği için intihap*

REİS — Efendim, evraki vâride hitam buldu. Malûmuâliniz Hoca Vehbi Efendi Şer'îye Vekâletine intihap buyurulmuştu, Adnan Beyefendi de biraz rahatsızdır.

Birinci Reisvekilliği münhaldir. Adnan Beyin de rahatsız olması hasebiyle intihabatı yapalım. Esamiyi okuyoruz.

(Reyler toplandı.)

REİS — Efendim, bulunmayanların esamisi tekrar okunuyor. Reyini istimal etmiyen arkadaşlar varsa, lütfen reylerini versin.

Efendim, istihsali âra hitam bulmuştur.

(Tasnifi âraya bakura, Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Halil İbrahim B. (Antalya), Hacı Şükrü B. (Diyarbakir) memur edilmişlerdir.)

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — İbrahim Süreyya Bey rey vermeye gidiyor, haber veriyorum.

REİS — İstihsali âranın hitam bulduğunu tefhim ettim.

NEBİL Ef. (Karahisari Sahib) — Burada sayılmadığından ilâve ediyorlar.

REİS — Efendim istihsali ârayı tefhim ettim. Başka yapılacak bir şeyimiz yoktur.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Efendim rey veren kaç tanedir?

KÂTİP ÂRİF B. — 187 kişidir.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Fazla çıkarsa kabul etmeyiz.

7. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Şimendifer tarifesinin tenzili hakkındaki Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi Muvazenei Maliye, Nafia ve İktisat encümenleri mazbataları*

REİS — Nafia Vekili Beyefendinin müstacelen müzakeresini talebeylediği bir madde kanuniye var, şimendifer tarifesine zam hakkında. Encümenlerden gelmiştir. Okunacak.

Nafia Encümeni mazbatası

Anadolu - Bağdad ve Uşak - Afyon Demiryolları Nakliyat tarifesi üzerinden dört misli Harb Karşılığı Vergisi alınması hakkındaki Muvazenei Maliye Encümeninin teklif ettiği dört maddelik lâyiha kanuniyeyi encümenimiz bil-müzakere kabul ve tasvibetmiştir. Encümende Nafia Vekili Beyefendinin huzuru ile cereyan eden müzakereden anlaşıldığına göre henüz Aydın - Kasaba ve diğer demiryolları hakkında vekâletce tetkikat zammında gönderilen komiser mahaline bilvusul tetkikatını ikmal edemediğinden bu hususta vekâletce malûmatı lâzime hâsil edilinceye kadar - mezkûr verginin bu hatlara da teşmili cihetinden menafii memleket ayrıca derpiş edilmek üzere - şimdilik yalnız kanunda muharrer hatlara inhisar ettirilmesi kabul olunmuştur.

29 Teşrinievvel 1338

Nafia Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Rahatsız olduğundan	Burdur
bulunmamıştır	İsmail Subhi
Kâtip	Âza
Ertuğrul	Van
Necib	Hakkı

İktisat Encümeni mazbatası

İşbu evraka merbut lâyiha kanuniye bir mahiyeti muvakkateyi haiz olup vaziyeti haziranın icabatına da tevafuk etmekte bulunmuş olmasıyla Nafia Encümeninin bâlâda muharrer mazbatası mucibince lâyiha mezkûrenin kabulü encümeni-

mizce dahi tensibedilmekle Heyeti Umumiyyeye arz ve takdim kılınır.

30 Teşrinievvel 1338

İktisat Encümeni Reisi Mazbata Muharriri

Adana

Zamir

Kâtip

Âza

Âza

Canik

Çorum

Şükrü

Sıddık

Âza

Âza

Eskişehir

Menteşe

Eyüb Sabri

Dr. Tevfik Rüşdü

OSMAN B. (Lâzistan) — Efendim mevzuu-bahsolan kanun lâyihası elmize geçen şimendifer aksamının bâzısı üzerinde tarifeye vergi şeklinde para zammederek tezyidi varidat etmek ve bu tezyidi varidat ile tekerleğin dönmelerini temin etmekten ibarettir.

Bendenize şimendifer işledikçe paraya ihtiyacolduğundan ve bu paranın temini zarur olduğundan tarifei asliye üzerinden şimendifer işleyeceğine kaani olanlardan değilim ve dünyanın hiçbir yerinde böyle olmadığı gibi bilhassa bu harb dolayısıyla bu kadar tahribat yapıldıktan sonra tarifei asliye üzerinden şimendiferler işlesin diye ısrar etmek nâbemaahal ve mânasız olur. Bendeniz de Nafia Encümeninde âza bulunuyordum. Nafia Encümeninde bu mesele dâvuriraz müzakere edildi. Bendeniz de mühalif kaldım. Esababı muhalefetimi Heyeti Celilenize arz edeceğim ve bu noktayı bendeniz gayet mühim telâkki ediyorum, bunun için birkaç dakikalık vaktinizi israf edeceğimden affınızı istirham eylerim. Afyon - Konya - Eskişehir hattının işletilmesi için esasen evvelece Meclisi Âlinizden, yani hat bizim elimizde ve kumpanyalar mevcut değilken, tarifeye altı misli zam kabul edilmişti. Geçenlerde hangi gün olduğunu bilmiyorum, Avans Kanununun müzakeresi esnasında Maliye Vekili hattâ Heyeti Vekileye haber vermeden, Heyeti Vekilede müzakere edilmeden Avans Kanununun burada müzakeresi esnasında kanunun nihayetine bir madde ilâve ederek «Tarifedeki altı misli zam Kanunu mülğadır.» demiş ve bunu bu şekilde Heyeti Celilenize kabul ettirmiştir. Bendenize Maliye Vekili hata etmiştir. Sonra bu hatayı Maliye Vekili işledikten sonra tarifei asliyeye irca edildi. Tarifei asliye üzerinde de şimendiferlerin işleme-

sinin imkânı yoktur. Böyle yapılan hatayı madde yüzünden muztar bir mevkide kalan Nafia Vekâleti yeniden Muvazenei Maliyeye ve Heyeti Vekileye müracaat etti. Dedi ki arkadaşlar; tarifei asliye üzerinden tekerlek dönmez; tezyidi varidat lâzımdır. Altı misli tezyidedilmişti. Fakat bu Avans Kanunu zamanında ilga edildi. Şimdi ben muztar mevkideyim, oranın tekrar altı misline iblâgını teklif ederim dedi.

Nasıl oldu bilmem. İdarei maslahat usulüne tevfikân eski usulde yapmıyalım, ücretlerden dört misli Harb Vergisi diye bir varidat eibayet edelim. Halktan Harb Vergisi namıyla eibayet ettiğimiz bu varidatla şimendiferlerin işlemesinden mütevellit açığı kapatmış oluruz dediler. Muvazenei Maliye Encümeni bunu nasılsa kabul etti. Kabul ettikten sonra Nafia Encümenine geldi. Nafia Encümenine havale buyurduğunuz bu meseleyi mütehasıs Muhtar Bey meslekdaşımızın ve Nafia Vekili arkadaşımız Feyzi Beyefendinin huzurlarıyla müzakere ettik. Arz edeceğim noktaya, zannederim, Nafia Vekili Beyefendi muarız kalmıyacaktırlar. Şimdi efendiler dört misli Harb Vergisi olarak kabul edilen şu vergi, bir kanundur. Heyeti Celileniz bunu kabul ettiği gündün itibaren Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin hâkim olduğu noktalarda bu kanunun mer'i olması lâzımdır. Başka bir şekli Heyeti Celileniz hiçbir vakit kabul edemez. Yani bu hakların bir kısmında bu kanun cari olsun. Yanbaşında her hangi bir kumpanyaya ait bir hatta bu kanun cari olmasın. Ve cari olmak imkânı bulunmasın veyahut bir maslahat dolayısıyla bunu kabul edemezsiniz. Rica ederim bu kapitüller bir vaziyettir. Yani birisi için bir imtiyaz tamamdır. O halde yaptığımız mücadele mânasız kalır. Biz, üç senedir, kavga ediyoruz, mücadele ediyoruz ve bu suretle iktisadi istiklâlimizi kurtaracağız ve kapitülasyonları ilga edeceğiz dediğimiz halde diğer taraftan da yaptığımız bir kanun ile Nafia Vekilimizi muztar bir vaziyette bırakacağız. Ve bâzı cemilei siyasiye dolayısıyla o kanunu diğerlerine teşmil edemiyeceğiz. Binaenaleyh bu vaziyet bendenize katiyen doğru değildir. Bu hususta, yani bu zam hangi yere teşmil edilebilecek? Meselâ İzmir eihetinden kasaba - Aydın hattı bir İngiliz şirketine aittir. Bu şirket, bu hattın kendi-

ne aidolan kısmını tesellüm etmiş bir vaziyette bulunuyor. Yani ordumuz orayı işgal ettiği zaman tensibiyle bu hattı bu şirkete devretmiş ve bu şirket de bu hattı devir alır almaz, altı mîsîl tarife üzerinden hattı işletmeye başlamış ve bu suretle hattı işletip gidiyor. Şimdi biz, bir taraftan bir kanun yapıyoruz, ve buna Harb Vergisi unvanını veriyoruz. Bu kanunu Eskişehir'e, Afyon'a tatbik edeceğiz, diğerlerine tatbik edemeyeceğiz. Bu hususta uzunuzadıya teşrihi dâva etmeyi, zannederim, alenî celsede muvafık görmezsiniz. Binaenaleyh; esasen şimendiferler şirketlere ait bir meseledir. Şirketler gelecekler, kendi mıntakalarına vaziyet edecekler ve memleketimizin dâhilinde imtiyaz suretiyle verilen hututu hadidiyenin hiçbir tanesinde kilometre başında teminat dedikleri meseleden varestede kalamıyacağız. Zira Hükümet teminat vermiştir. Yani şirket varidatını temin etmediği vakitlerde Hükümet kilometre başına teminatı vermeye mecburdur. Bu âtiyen Hükümetimizin şirketlerle göreceği hesapta bir esas olarak kabul edildikten sonra bugün vergi şeklinde cibayeti varidata ve bunu da bâzı aksama teşmil edememek gibi bir ıztırar karşısında bulunmamamızı anlamıyorum ve Muvazenei Maliye Encümeni bunu nasıl bir zaruret ile kabul etmiştir? Bunu bir türlü anlamıyorum.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Şimdi anlatırız.

OSMAN B. (Lâzistan) — Anlatamazsınız.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Anlamak istemezseniz anlatamayız.

OSMAN B. (Devamla) — Bu, Heyeti Celilenin takdirine aittir. Binaenaleyh ben deniz diyorum ki : Şimendifer hatlarında sulh muahedesi nin şkdine kadar husule gelen her hangi bir vaziyet doğrudan doğruya Hükümete aittir. Ve Hükümet bu şirketleri işletmek mecburiyetindedir. Varidatı cibayet eder, filân eder. Biz bunun için şirketlere hesap vermeye mecbur değiliz. Biz böyle bir kanun yapacağımıza Heyeti Celilenize teklif ediyorum. Altı mîsli zammı geçmemek şartıyla Trakya da dâhil olduğu halde bütün hututu hadidiye üzerinde tarifeyi tezyit salâhiyetini Heyeti Vekileye verelim ve esasen bu gibi şeyler Meclisten geçmez. Yani tarife tanzim etmek, zammetmek, tarh etmek gibi şeyler Meclisten geçmez. Bu Heyeti Vekilenin cümle salâhiyetindedir. Ancak Heyeti Vekile bu salâhiyeti isti-

mal ettiği halde memleket için bir zarar tevellüdederse o husustaki hakkımızı istimal etmekte serbestiz. Bendeniz iddâ ediyorum ve Heyeti Celilenize arz ediyorum ki: Hükümet dört mîsli olarak zammettiği şu vergiyi hattın bir kısmına tatbik edememek mecburiyetindedir. Bunu kabul etmeyi bendeniz hiçbir vakit istiklâlimizle muvafık bir şekilde bulmuyorum. Evvelece faraza Maliye Vekili bir hata yapmış, yani Avans Kanununda bir hata vukubulmuştur. Bu hata Heyeti Vekileye tevdi edildiği için tekrar tarife üzerinde altı mîsli zammı teklif ediyorum. Bu şekilde zammıyla cibayetine bendeniz taraftar değilim.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Osman Bey: Bunu zatı âliniz Nafia Encümeni namına mı söylüyorsunuz?

OSMAN B. (Lâzistan) — Hayır efendim : Encümende buna muhalif kaldığım için, şahsım namına söylüyorum.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Nafia Encümeni namına arz edeceğim efendim. Bu mesele Nafia Encümeninde ariz ve amik tetkik edildi ve tanzim edilen mazbata huzuru âlinizde okundu. Osman Bey arkadaşımız Encümende bize muhalif kaldığını arz ettiler. Bendeniz de Encümenin noktai nazarını ve Osman Beyin mütalâatına karşı müdafaatımı arz edeceğim. Osman Beyefendi serd etmiş olduğu mütalâatta en büyük esas olarak diyorlar ki: «Memleketimizin bâzı yerlerinde tatbik edemeyeceğimiz bir kanunu kabul etmemeliyiz» Bugün İstanbul'da ihtimalki adliyemizin istiklâlini istimal ettirmek istemeyecekler ve bize adli kapitülasyonları tatbik etmek istiyebileceklerdir. Kapitülasyonları tatbik etmek istiyebileceklerdir. Fakat biz İstanbul mahkemelerine Adli kapitülasyonları tanımayın diye emir vermeyecek miyiz? Onun için biz kanun yaparken acaba filân yerde tatbik edebilecek miyiz? Filân yerde edemeyecek miyiz? demek doğru değildir. Bu, karanlıkta göz kırpmaya benzer. Âlem de bzii görmez diye mi düşüneceğiz? Biz memleketimizin her tarafı için kanun yapacağız ve her tarafta da tatbik ettireceğiz.

OSMAN B. (Lâzistan) — Beyefendi mazbatada tasrih ediyorsunuz.

ÖMER LÜTFİ B. (Devamla) — Arz ediyim efendim.

Mazbatamızda Aydın ve diğer bâzı kısımlarda - tetkikat hitam buluncaya kadar - çünkü Na-

fia Vekili Bey bize dediler ki : «Oraya gönderdiğim memurlar henüz mahalli memuriyetlerine vâsıl olmadı. Bunun için tarifeler hakkında malûmatı lâzimeyi alamadım. Bunlar hakkında malûmatım kâfi değildir.»

Birincisi Encümenimiz de meselenin müstace-liyetinden dolayı cevapların vürudunu bekli-yemedi ve dedi ki : Oralardan alınacak malû-mata göre bu tatbikatı da oralarda yaptıрма-ya çalışacağız. Maksat budur. Elimizde mevcu-dolanlara göre yaptık. Bizim kanunumuzu He-yeti Aliyeniz dinliyeceğine Encümen kaani ol-muştur. Binaenalâzalik acaba biz, filân yerde kanunlarımıza mahalli tatbik bulacak mıyız? Yoksa mevania mı tesadüf edeceğiz? diyerek kanun yapmakta Encümeniniz mütereddit de-ğildir.

İkincisi; buyurdular ki : «Tarife Meclisten geçmez» Bu, hakikaten birdenbire kulağa hoş gelebilir. Şimendifer tarifeleriyle Meclis neden meşğul olsun? Heyeti Vekile yapar çatar, iş de biter. Hayır arkadaşlar : Böyle değildir. Bir defa tarifeler şimendiferlerin imtiyaznamesine merbut ve onun cezasından maduttur. İmti-yaznamelerle, tarifeler bir kül teşkil ederler. İmtiyaznamelerle tarifeler, doğrudan doğruya Meclisin tasdikine iktiran etmelidir. Bu mesele Meclisi Âliye aittir. Heyeti Vekilenin salâhiyeti yoktur. Heyeti Vekilenin yalnız bir noktada salâhiyeti vardır. O da imtiyazata merbut olan âzami tarifeden daha ucuz bir tarifeyi şirket kullanıp dururken hasbelicap âzami tarife hududuna terakki ettirmek isterse o zaman fi-yat hakkında Nafia Vekâletinden veya Heyeti Vekileden talimat alabilir. Meclise gelmez. Çün-kü Meclisi Âli zaten âzami tarifeyi kabul etmiş-tir.

Fakat âzami tarifenin fevkinde yeni bir tari-fe vaz etmek istenildiği zaman, mutlak ve mut-lak Meclisi Âlinizi ve Meclisi Âlinizin Nafia En-cümenini alâkadâr etmesi lâzımgelir. Bu nok-tai nazardan Meclisi Âlinizden geçmesi lâzım-gelir.

Üçüncüsü; evvelki mer'i olan altı misil hak-kındaki tarifeye dair Kanun. (Hatlar hüküme-tin elinde buldukça) kaydiyle mukayyittir. O kanun yapıldığı zaman düşünölmüştür ki, o hatlar hükümetin elinde buldukça bu tarife üzerinden devam edecektir. Hükümet elini çek-tikten sonra şartnamedeki tarifeye rücu edile-

cek veyahut yeniden konuşulacak. Tabii en ev-velki tarife mefsuhtur. Tarifler* hakkındaki Ka-nun, hükümetin vazîlyed olduğu hatlara ve vazîlyedolduğu müddete şâmil idi. Bugün mev-zuubahsolan kanun da yine hükümetin vazîlyed-olduğu hatlara aittir. Hükümete aidolmayan hat-lar da şeylere aittir. Bugün Aydın hattı tarifei asliye ile hareket eder. Şirket fazla bir şey isti-yorsa esbabı mucibe ile hükümete müracaat eder, hükümeti ikna eder, ondan sonra hükü-met esbabı mucibesıyla yeni bir kanun meydana getirir. Altı misli, sekiz misli, dört misli ihti-malki yarım misli bir tarife tatbik olunabilir. Bugün hükümet, elinde bulunan bu hatların hesabı esasıyesine vâkıf olmadığı ve bu şirket-ler ihtiyat akçeleri elinde bulunmadığı - Hay-darpaşa'dadır - onun için hükümet bu hatların işletilmesini temin için bir çare düşünmüştür. Bu çare de her halde tarifenin tezyidi ile kabil olabilecektir.

Fakat bunda iki nokta vardır. Birisi doğru-dan doğruya alınan bilet esmanının şirketin ka-sasına mal olmasıdır. İkincisi : İşbu mebalîği ikiye ayırarak bir kısmının şirketin kasasına mal olması diğer kısmı da, hükümete aidolmak üzere hükümetin kasasında ve bu suretle şirkete karşı bir nevi ikraz mahiyetinde olmasıdır. Bugün ise şirkete malolmak üzere tarifeyi tezyidetmek, belki bu da olabilir. Fakat bugün için tarifeleri, kaç misli yapacağımıza dair elimizde kuyudu esasıye yoktur. Es'arın farkı, işletmenin malze-mesi ve tamire muhtacoluğu ve saire ve saire Amortisman usulü üzere uzun uzadıya hesaplar neticesinde tarifeyi tezyidetmek lâzımdır. 3 mis-li mi yapacağız? dört misli mi yapacağız? Beş misli mi yapacağız? İki buçuk misli mi yapaca-ğız? 3 1/4 misli mi yapacağız? Bunları hesab-etmek lâzımdır. Yoksa, sırf günün işletilmesi hususunu ve tezyidi varidatı temin için şirke-tin kasasına hesapsız bir surette «Al bu para-yı biletleri kes» demekten encümen tehaşi edi-yor. Onun için biz, asıl imtiyaznameye merbut olan şartnameye riayet etmeyi muvafık gör-dük. Yani evvelki hesap üzere her kaç kuruş ise şirket, o kadarını alsın ve işletmeyi temin için de Hükümet ikraz etsin. Hükümet de ik-raz edecek halde değildir. Binaenaleyh nakli-yat yapan halktan fazla para alarak biletleri şirket kesecek ve biz, şirketten matlubumuzu alacağız. Şirketin de bizden matlubu olduğu ta-

hakkuk ederse muamele mahsubiye yapılır. Değilse şirketten alacaklı kalırız. Bu suretle halktan alınacak fazla parayı şirket namına değil Hükümet hesabına kaydetmek ve aynı zamanda şimendiferleri işletmekten vâriste kılmamak lâzımdır. Biz bunu usul ittihaz ettik. Hükümetin fiilen vazüliyed olmadığı zamanlara gelince: Onların tarifesi hususunda ayrıca Nafia Vekâletinin görüşmesi lâzım gelir ve onlardan isteyeceği şey, imtiyazata merbut olan şeyleri temin ettirmektir. Yapamayız dedikleri zaman, **ihtiyat akçesine müracaat ederiz. Diğer iş başkadır.** Faraza vaktiyle Hicaz şimendifer tarifesiyle Anadolu şimendifer tarifesi müsavi değildi. Birisini, Hükümet işletiyordu; kendine göre bir tarife koyuyordu. Diğerini, şirket işletiyordu; o da imtiyazına göre bir tarife koymuştu. Bugün alettakrip bu merkezdedir. Fakat biz, esas itibariyle, şirketlerin ellerine salâhiyeti olmıyan âzami tarifeyi vermeye taraftar değiliz. Çünkü sonra ellerinden alamayız.

OSMAN B. (Lâzistan) — Bir sual soracağım. Encümen namına söylüyorsunuz, Heyeti Celileyi ve bendenizi tenvir buyurdunuz. Bendeniz iddia ediyorum ki; Anadolu'ya düşman işgal maksadiyle ayak bastığı zamandan itibaren bu hatların şirketlere devri tarihine kadar, şirketlerin bu hat üzerinde kâr ve zarar, ziyân talep ve dâva etmeye salâhiyetleri yoktur. Vaziyet budur. Sulh Konferansında da bu, müdafaa edilecektir. Binaenaleyh bunun haricinde siz bugünkü vaziyette husule gelen kâr ve zarara şirketleri alâkadâr gördüğünüz takdirde garanti kilometrik suretiyle kabul ettiğiniz esas nedir? Cevap verir misiniz?

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Bu suale bendeniz bir sual ile cevap vereceğim. Bendeniz Osman Beyefendinin söylemiş oldukları filânca tarihe kadar olan ne kârlarını, ne zararlarını hiçbir şeylerini nazarı itibara almıyorum. Bunun konuşulacak zamanı gelmemiştir. Fakat Osman Bey bu sualime cevap versinler: Bendeniz diyorum ki: Bir dengin nakli için beş kuruş vereceğiz. Bunun bir kuruşu tarife mucibince şirkete aidolup dört kuruşu Hükümetindir. Bunu da Hükümet alacaktır. Fakat hattı işletmek için şirketin paraya ihtiyacı vardır diye bu beş kuruşu Osman Bey şimdiden şirkete vermekte, bilmem, ne faide görüyorlar?

OSMAN B. (Lâzistan) — Hükümet, şirkete borçlu kalıyor, teminat vermeye mecbursunuz.

Binaenaleyh şirkete borçlu kalmaktansa şimdi daha evvel neden şey ediyorsunuz? Şirket varsın işletsin.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Bilmiyorum efendim, henüz sulh konfransında bulunuyoruz. Murahhaslarımız yoldadır. Bu şirketlerin istikbalen ne şekil alacakları ve imtiyazname-lerde tadilât yapıp yapılmıyacağı henüz ma-lûm değildir. Bunun hakkında bugün için katî kararımız yoktur.

OSMAN B. (Lâzistan) — O başka.

ÖMER LÜTFİ B. (Devamla) — Bunlar bugün mevzu bahis edilmemek lâzımdır.

OSMAN B. (Lâzistan) — Esas mukavele-mizde vardır.

ÖMER LÜTFİ B. (Devamla) — Müsaade buyurunuz imtiyazname böyle kalırsa tabii böyle olur. Bugünden bunları ithale lüzum yoktur. Teminat akçasını vermeye mecbur olursak - zaten şirketin kasasında terâküm etmiş paramız olacaktır - al dersiniz. Mecbur olmazsak, o paraları şirketten alırız. Bu, neye benzer? Birine vadesiz bir borcum var. Cebimde de param var. Bu borcu bugünden vermek mi iyidir, beş gün sonra mı vermek iyidir? Mademki beni sıkıştıran yoktur. Beş gün sonra vermek daha iyidir. Para beş gün daha benim yanımda kalır.

NEŞET B. (İstanbul) — Türkiye gibi istatistiği muayyen olan bir memlekette hiçbir şirket böyle...

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — O mesele bundan ayrıdır; o başkadır.

NEŞET B. (İstanbul) — Şimendiferde müstahdem Hıristiyanlar meselesini de düşündünüz mü? Yani açık söyleyeyim. Onların maaşı kaçtır? Çok para veriliyor mu? Onları nazarı dikkate aldınız mı? Ve bunlar hakkında ne düşündünüz?

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Müsaade buyurunuz. Encümenin bu hususta hiçbir alâkası yoktur. Bu gibi hususat encümenleri alâkadâr etmez. Encümenin şimendiferlerdeki memurlar böyle olsun, şöyle olsun, gibi teferruata karışmaya salâhiyeti yoktur. Ve encümen bu salâhiyeti kendisinde görmüyor. Nafia Vekili Bey belki buna cevap verir.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Efendim, malûmuâliniz memleketimizde menafii umumiyeye hadim yalnız bir hat vardır. O da Hükümet tarafından işletiliyor. Ortada sahibi yoktur. Avans Kanununun tetkikinden sonra bunun da gayrikabili tatbik olduğunu Maliye Vekâleti ve encümen de kabul etti. Buna bir şekil bulmak üzere encümen ile aramızda ihtilâf hâsıl oldu. Binaenaleyh, encümen tetkik etti. Ve bu hatlar için lâzımgelen tarifeyi tesbit için bir kanunu tanzim etti. Diğer İzmir hatları için de tetkikat yapmak üzere komiserimizi gönderdik. Hemüz bir cevap gelmedi. Tabii onlar da gelir. Şirket bizden tarifelerin tezyidini talebederse onun için ayrıca bir madde kanuniye ile Meclisi Âlinize geleceğiz. Fakat bendenizin fikrimce bundan tenkis doğru olmaz. Esasen tarifenin on misli olmadıkça bunları işletmek imkânı yoktur. Şimendifer bütçesini getirdik. Encümenler bunları kısmen gördüler. Onun için bendenizin fikrimce her iki encümenin ve Muvazenci Maliye Encümeninin kabul ettiği şeyi kabul ederseniz, mesele hallolur.

OSMAN B. (Lâzistan) — Benim mütalâatıma muarız mısınız?

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Devamla) — Efendim, malûmuâliniz harbin yegâne muvafakiyetlerinden birine sebeb olan da hattır. Burada Müdürü Umumi Bey vazifesini tamamen görmüş, herkes takdir etmiş, ordu da takdir etmiştir.

NEŞET B. (İstanbul) — Beyefendi hazretleri; ambarlara varıncaya kadar Hristiyanlar doldurulmuştur.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Hayır, öyle şey yoktur, efendim.

NEŞET B. (İstanbul) — Ambarlara kadar Hristiyanlar ikame edilmiştir.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Yoktur, size şimdi adediyle söylerim. Üç bin müstahdeminden yalnız yüz elli kişi kalmış oları da adam buldukça kaldırmak üzereyiz. Bugün atelyeyi işletmek için İtalya'dan... Neşet Bey; namuslu bir memura karşı söz söylemeyiniz. Vazifesini hüsniüfa etmiş bir memura karşı söz söylemeyiniz, günahdır. Vazifesini bihakkin ifa etmiş bir memurdur ve dairem namına ona müteşekkirim.

DURAK B. (Erzurum) — Şimendifer tarifesine dört misli zam yapmanın iktisadiyat üzer-

rine yapacağı tesir nedir?

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Efendim, iktisadiyatımız üzerine hiçbir tesiri yoktur. Malûmuâliniz İnebolu'dan bir kilo eşya araba ile (30) kuruşa, yirmi kuruşa geliyor. Buradan İstanbul'a gidecek bir kilo bu zamlarla beraber kırk para olacaktır. Zannedersem buradan İstanbul'a bu miktar şimendifer ücreti alırsak çok değildir.

OSMAN B. (Lâzistan) — Eskiden de on para idi.

DURAK B. (Erzincan) — İnebolu'dan Ankara'ya gelen eşyanın ücretini nazarı itibara almayınız. Umumiyetle düşününüz.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Memleketin ahvali umumiyesini nazarı dikkate alarak söyleyiniz. Mevaddı istihsaliye ve menfaat her halde ondan daha fazla olacaktır. Ne zammedersek bunun menfaati daha fazladır.

REİS — Rica ederim efendim, münakaşa etmeyiniz.

DURAK B. (Erzurum) — Bakınız bir misal ile izah edeyim. Meselâ bugün İstanbul'da şekerin okkası 25 kuruş iken bugün Ankara'da 90 kuruştur, ve her eşya da böyledir. Bakınız farka, ne kadar fazladır. İktisadiyatımıza fena tesir yapıyor. Bunu hep fukara veriyor.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Bu ihtikârdır. Buna şümulü yoktur.

OSMAN B. (Lâzistan) — Sormak istiyorlarken kendileri izahlarında beyan buyurdular. Yani mahza şekil bulmak üzere böyle bir şekle soktukları zabıtta mezkûrdur. Bendeniz soruyorum. Benim teklifim vekâleti cel'ilerince kabule şayan mıdır, değil midir?

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Efendim biz itilâf ettik. Binaenaleyh şimdi bu şekil, memleketin Devlet ve milletin menfaati noktai nazarından daha muvafıktır.

OSMAN B. (Lâzistan) — Vekil Beyefendi kaçamaklı cevap veriyorsunuz.

RAGİB B. (Amasya) — Şimendifer ücreti, masarifine gayrikâfi olduğundan tezyidedilmek isteniliyor. Nakliyatı askeriye dolayısıyla ciheti askeride bulunan mebaliğâ irat, masraf kaydolunduktan sonra yine açık kalıyor mu?

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Yine alınacaktır.

RAGİB B. (Amasya) — İkincisi: Şimendifer nakliyatı askeriye ile meşguldü. Tüccar malı

nakletmezdi. Bundan sonra emvali ticariye üzerinde yine fazla para almaya ihtiyaç hâsıl olacak mı? Bunun hakkında Muvazene bir şey yapmış mıdır?

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Tabii masarifatını arz ettim. Bir kere kömür on beş misli, amele on misli, bütün eşyada biliyorsunuz ki fark vardır. Bütün dünya da böyle. Nasıl ki ikamet ettiğimiz evlerde terfî olduğu gibi bu tarifenin de tezyidine zaruret vardır. Bu zamaim zaruridir. Kumpanyalar yine kilometre teminatı olarak Hazineden biraz para istiyecelerdir.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Arkadaşlar şimendifer meselesi hakikaten bugün için mühim bir iştir. Evvelâ memlekette bulunan muhtelif şimendifer idareleri ayrı ayrıdır. Bunun tevhidî vacip derecesindedir. İzmir'den Uşak'a kadar işliyen şimendifer idaresi ayrı bir tarife tatbik ediyor, Aydın hattı ayrı bir tarife tatbik ediyor. Konya hattı ayrı bir tarife tatbik ediyor. Bu tamamen eski devirdeki para piyasasını andırıyor. Teceddüde doğru, terakkiye doğru yönelmek istiyen bir memleket için büyük bir ayıptır. Arkadaşlar sonra bu işliyen şimendiferin bir kısmı fevkalâde ucuz, bir kısmı hemen hemen fevkalâde denecek kadar yüksek. Ankara - Afyon arası 426 kilometredir. Uşak ile Karahisar arası 184 kilometredir. Aynı emtiai tüccariye Uşak ile Karahisar arasında bir vagonu 102 lira tutuyor. Karahisar'dan Ankara'ya kadar ne tutuyor arkadaşlar? 16 lira! 184 kilometreye 102 lira alıyor. 426 kilometrelik mesafeye 16 lira alıyor. İşletme müfettişlerinden bir zat bendenize diyor ki : Arkadaş! Buna Mecliste bir âcil karar verilmezse şimendifer işlemecektir. Bugünkü hâsıl olan para vezneye teslim ediliyor, fakat sandıkemini, veznedar gibi ufak - tefek memurların maaşını bile telâfi etmeyecek kadar azdır. Bundan dolayı hakkı da vardır. Arkadaşlar! Bu, şimendiferler idaresini mefluc bir hale getirecektir. Eğer siz fazla halkçılık yapmak isterseniz bugünkü tarife üzerinde ısrar etmek istiyorsak ücreti tamamen kaldıralım. Herkes meccanen hatlara binecektir. Meccanen eşyayı ticariyesini yükletecektir, diyelim, memurlara da paydos diyelim. (Kim işletecek? sesleri) Eğer bunu işletmek

ve memleketin hayır ve iktisadına masruf bir hale getirmek istersek tarifenin tezyidi lâzımdır. Fakat tarifenin tezyidi Aydın ve İzmir hattının yaptığı gibi böyle 5, 6, 7 misli tezyit değil böyle olursa Durak Beyin vâridi hatırı olduğu gibi iktisadiyatı mahiv ve tahribedecektir. Arz ettiğim veçhile 184 kilometrelik mesafeye 120 lira veren bir ikinci defa olarak o malı getirmeyecektir. Eğer İzmir hattı bizim buranın tarifesine tâbi olmazsa bundan birçok mahzurlar tevellüdedecektir. Birinci mahzur şurada kendi kendimize memleket içerisinde yeni bir kapitülasyon ihdas etmiş olacağız. Bunun ne kadar büyük bir fenalık tevellüdedeğini iyi düşünelim. Biz bunun için senelerden beri çırpınıyoruz ve bunun için uğraşyoruz. Bizim burada yapacağımız tarife ister yüksek, ister aşağı, ne olursa olsun kumpanyalar bunu tatbik etmeye mecbur olsun efendiler. Meccur olmazlarsa bendenizin arz ettiğim gibi onlar bizatihi müstakillen hareket etmeleri lâzımgelir ki bu bir kapitülasyondur. İkinci mahzur : Dedğim veçhile tarifeleri tezyidedecekler. ticaret bundan dolayı çok mutazzarır olacak. İzmir'de bugün lehülhamd bugün iktisadiyat yalnız islâmlara açıktır. İzmir'in iktisadiyatı daha doğrusu İzmir'in Anadolu'ya ihraatı tenakus edecek, bunun yerine İstanbul'daki tüccarlar - ki ekseriyeti bize düşman olan anasırdır - onların ticareti yine Anadolu'ya girecektir. Bakınız arkadaşlar tüccar kilo başında bir parayı bile hesabetmeye mecburdur. Binaenaleyh Anadolu hattı nasıl şeraitle işliyorsa İzmir ve Aydın hatları da aynı şeraitle işlemelidir. Bunu böyle yapmak bizim borcumuzdur. Sonra eğer bütçemiz zengin olsa idi fazla tezyit temenni etmiyecektim. Memlekette ticareti tezyit, tevsî etmek için şimendiferleri fazla tarife ile değil pek az tarife ile işletmelidir. Hükümet kumpanyalara para vermeli, kumpanyalara tazminat, teminat vermeli yeter ki, ithalât yapılabilsin. Fakat bu gün bütçemiz meydandadır. Büyük miktarda demiryolu idarehanelerine muavenet edecek halde değiliz. Binaenaleyh tezyit muvafıktır. Fakat tezyidederken bir daha tekrar ediyorum. Bu mesele çok mühimdir. Arkadaşlar her halde bütün şimendiferler buradan verilecek karara tebaiyet etmeli. İkincisi: Üç misli tezyidedilmeli. Bir tarifei asliye var, bir de dört misli tezyidedersek

beş misli olacak. Bu, ağır gelecektir. (Gelmez, sesleri) Ben biliyorum. Ciddin ağır gelecektir. Ticareti meflûc bırakacaktır. Bizim bugün en büyük vazifemiz memlekette inkişafı iktisadiyi temin etmektir.

EMİN B. (Eskişehir) — Efendim bendeniz bu şimendifer tarifesi hakkındaki mütalâamı ayrıca yürüteceğim. Orası bir ticaret müessesesi gibi telâkki edilmemeli.

Bütün ticaretleri doğuracak bir müessese gibi kabul edilmelidir. Şimendiferler, Besim Atalay Beyin buyurduğu gibi, memleketin istihsalâtının haricindeki pazarlara gitmesini temin edecek ehven vasıtalar demektir. Yoksa Konya'dan işliyecek olan trenin altı misli tarife ile buraya nakledeceği bir eşyayı deve daha ucuz nakleder. Ben buna şimendifer demem. Şimendifer demek, bugün Ankara'da, Yozgad'da ve civarda yetişen buğdayı İstanbul'a götürüp oradaki eenebi unlarına rekabet etmek demektir. Bugün buradan Eskişehir'e bir vagon ücreti kırk liradır. Bunu dört misli yaptığınız takdirde iki yüz lira edecektir. Bu şimendifer tarifesi öyle dolambaçlı yapılmıştır ki, tahmil etmeksizin tahmil etmek masrafı alır. Dezenfekte masrafı alır. İnsan mı bu? Rica ederim. Dezenfekte masrafı alıyor? Tahliye masrafı alır. Halbuki tüccar eşyasını kendisi indirir kendisi bindirir. Öyle bildiğimiz gibi sırf maktu ücret değildir. Bir kere tarifeyi okusanız; bendeniz diyorum ki, tarifeyi tabettirip Meclisi Âli okumalıdır. Esasen bu şimendiferden kim istifade ediyor? Bendenizce ordu istifade ediyor. Orduya hizmet edecek. Yani bir milyon lira açık kalmış da bunu verecek. Ne kaybedeceğiz?

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Verilecek para kimin parası?

EMİN B. (Eskişehir) — Milletın parası. Ne fayda bunlar oluyor. Bunlar az geliyormuş gibi, şimdikiye kadar verilen vergiler az geliyormuş gibi şimdi de buna zammediyoruz. Bu doğrudan doğruya böyledir desek daha âlâ olur. Doğrudan doğruya vergidir bu. Bu, müessesenin işlemesi için bir sebep değildir.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Malatya'dan vergi alalım. Burada şimendifer işletelim.

EMİN B. (Eskişehir) — Hayır Malatya değil. Bu muzafferiyeti meydana getiren ve orduyu geçindiren bu civar ahalisidir. Bundan istifade

edecek bunlardır. Onlar da bundan altı ay istifade ederlerse bunu kinise çok görmez.

LÜTFİ B. (Malatya) — Tüccar istifade edecektir.

EMİN B. (Eskişehir) — Farz ediniz ki, tüccar istifade edecektir. Tüccar dediğimiz hesapsız kasap değildir. Bu yine fukaraya tahmil edilir. Bendenizce böyle dört misli çoktur. Eğer Maliye Vekili buna lüzum görmüş, eğer nata etmiş ise biz de tetkik etmeksizin böyle isticial edersek ikinci bir hataya da biz düşmüş oluruz. Bunu Nafia ve İktisat vekâletlerine gönderelim. Onlar tetkik etsinler. Bu salâhiyeti onlara verelim.

OSMAN B. (Lâzistan) — Tetkik edilmiştir.

EMİN B. (Eskişehir) — Edilmemiştir. Bendeniz Heyeti Muhteremelerinden rica ederim. Bundan istifade edecek ordudur ve bir de memaliki müstahlasadır ki, düşmanın bütün şiddetine, garazına, tahribine mâruz kalmış, mahvolmuştur. Şayanı merhamet insanlardır. Bu adamlar buradan zahire götürecektir. Kereste taşıyacak, evini yapacaktır. Ordu ile bu memlekete bunu çok görmezsiniz zannedirim.

YASİN B. (Gaziantep) — Efendim Türkiye'nin temeli mesabesinde olan bir şey varsa o da bu şimendifer hatlarıdır. Bugün Hükümetin elinde işliyen bu şimendiferler şirketin daima lehine, halkın daima aleyhinedir. Buna Muvazenei Maliye Encümeninin vaziyed edip de tarifei asliyeye ırea etmesine veyahut da bu imtiyaza tesahub ederek, buna darbe vurmak, yani bu imtiyazı bilâkaydüşart Hükümetin müstakillen idaresi kudretini gösterdiğinden dolayı Muvazenei Maliye Encümenini tebrik ederim. Yalnız Osman Bey biraderimizin bâzı itirazatı vardır. Fakat mademki bu hat Hükümetin elindedir. Bugün Hükümet işletiyor. Bunun için bu hat üzerinde menafii iktisadiyeyi, halkın gidip gelmesini ihlâl etmemek üzere Hükümetin kendi hesabına bir para koymasında bir mahzur görmüyorum.

OSMAN B. (Lâzistan) — Fakat bir kısmına da koyamıyor.

YASİN B. (Devamla) — O kısma da vakti geldiği zaman koyacaktır. Ona da koymak şeyisini şimdiden izhar ediyor. Filân kısma da yapılması lâzımgelir diye elinde bulunan şeyden istifade etmemek, demek Ömer Lütfi Beyefendinin buyrukları gibi bilmem nasıl olur? Besim Atalay Bey biraderimiz gayet esash bir noktaya dokundular.

Hakikaten Nafia Vekâleti veyahut encümeni bu nıkata nazara biraz daha ehemmiyet versinler. Burada İzmir, Aydın, Afyon hatları mevzuubah-solmaktadır. Bundan anlaşılıyor ki, bu hatların ayrı ayrı tarifesi vardır. Yani Aydın hattının bir tarifesi var. Ona bir misil zammedilmekle belki altı misli gibi oluyor. Afyon hattına dört misil zammetmekle sekiz misli oluyor. Bugün hükümetin elinde bulunan tarifei asliyeye dört misli zammederek hepsi aynı rakamı gösteriyor-sa bu tezyit muvafıktır. Yoksa hükümetin elin-de bulunan hatlarda bu zam yapılmakla bâzısı-nın dört misli, bâzısının sekiz misli, fiyat yük-seliyorsa bu doğru değildir. Bundan tüccar ha-kikaten mutazarrır olur. İktisadiyat bundan mutazarrır olur. Bu hususu encümeniden anla-mak isterim. Sonra Emin Bey biraderimiz bu-yurdular ki, bilhassa halkın fukara kısmı bun-dan istifade edecektir. Mutazarrır olan halkın bundan istifade edeceği, bu şimendiferle nakle-deceği eşya zannederim ki, evlerini yaptırmak için kerestedir. Böyle ufak şeyler için bunlardan para alınıyor mu? Bunu Nafia Vekâletinden soruyorum. Zannederim ki, fukara bundan müs-tesnadır. Bunlar zaten para vermezler. Bu, va-gonlarla kereste, buğday nakledecek olan tücca-ran içindir. Onun için hükümetin kendi hesabı-na şirketle görecekları hesaplarda alacaklı veya verecekli çıkacakları şimdiden kestirilemediğın-den bugün hükümetin bundan istifade için zam-metmesi muvafıktır. Ancak hatlardaki tarifei asliye birbirine muvafık geliyorsa doğrudur. Eğer muvafık gelmiyorsa doğru değildir.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetine dair takrirler vardır. Kifayeti müzakereyi rey-i âlinize vaz'edeceğim.

RAGİB B. (Kütahya) — Kifayeti müzakere aleyhinde söz söyleyeceğim.

REİS — Efendim, İktisat Encümeni namına Zamir Beyefendi izahat verecekler.

ZAMİR B. (Adana) — Efendim, bu teklif encümenimize geldi ve müzakere ettik. Hakika-ten eski tarife gayet fenadır. Buradan bir yolcu Eskişehir'e kadar 87 kuruşa gidiyor. Fakat buna dört misli zammederseniz 348 kuruş eder. Hal-buki buradan oraya bir araba ile gitmek lâzım-gelirse kırk elli lira vermek lâzımgelir. Sonra efendim Eskişehir'den tam on beş tonluk buğ-day vagonuna kilo başına on para düşüyor. Yeni

tarifeye dört misli zammettiğimiz zaman bu on paranın hiçbir ehemmiyeti yoktur. Binaenaleyh bunda hiçbir mahzur görmedik ve hükümetin teklifini gayet muvafık bulduk.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetini reyinize vaz'ediyorum. Müzakereyi kâfi gören-ler lütfen el kaldırsın, müzakere kâfi görül-müştür.

Efendim, takrirler iki fikri ihtiva ediyor. Birisi Osman Beyin fikri, Besim Atalay Be-yin fikri de hemen ona yakındır.

OSMAN B. (Lâzistan) — Besim Atalay Bey-le yalnız tarifenin tarzı tezyidinde ihtilâfı-mız var. Bendeniz Hükümetin şeyisini kabul et-miyorum. Binaenaleyh esasta mutabıkız.

REİS — Osman Bey altı misline iblâğ edil-mek üzere Nafia Vekâletine verelim, kanuna lü-zum yoktur diyor.

OSMAN B. (Lâzistan) — Zaten bundan başka bir usul olamaz.

REİS — Diğer takrirlerde üç misil zam, dört misil zam teklif ediyorlar. Yani bâzısı bir misil aşağı, bâzısı bir misil yukarı teklif ediyorlar. Binaenaleyh bunlar tadilname mahi-yetindedirler. Evvelâ Osman Beyin takririni re-ye koyacağım. Şayet kabul edilecek olursa müzakereye mahal kalmaz.

Riyaseti Celileye

Vergi namıyla şimendifer açığını kapamak üzere tarife tezyidiyle cibayeti varidat doğru değildir. Bilhassa esbabı mucibe lâyihasında mezkûr olduğu veçhile bâzı yerlere ademiteşmili şimdiden Kapitülasyon usulünü kabule tema-yül mânasını tazammun eder. Binaenaleyh açık kapamak maksut ise altı misli tarifei asliyeyi tezyidetmemek şartıyla bütün şimendiferlere tarife tatbiki cihetinin Heyeti Vekileye havale ve ierasını teklif ederim.

8 . XI . 1338

Lâzistan Mebusu
Osman Nuri

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Encümen namına bu teklifin aleyhinde söyleyeceğim.

OSMAN B. (Lâzistan) — Encümen aley-hinde söylerse ben de takririmi müdafaa ede-ceğim.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim Osman Beyefendi tarifei asliyenin altı misli

tezyidi için icabında Nafia Vekâletine mezuniyet verilmesini teklif ediyorlar.

OSMAN B. (Lâzistan) — Heyeti Vekileye.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Yahut Heyeti Vekileye. Aynı fikri Muvazenei Maliye Encümeninde dermeyan eden oldu. Şimendifer kumpanyalarının cümlesinde gerek imtiyaz mukavelenamesinde ve gerek ona merbut şartnamelerde haddi âzami bir tarife mevcuttur. O tarifenin fevkinde bir tarife tatbiki için Hükümetin kabul etmek mecburiyeti yok. Muvazenei Maliye Encümeni Hukuk Müşaviri Münir Beyi, Maliye Vekâleti Hukuk Müşaviri Süreyya Beyi ve eski Maliye Vekili olup konferansa murahashıkla giden Hasan Beyi Encümene dâvet etti. Muhtar Bey de hazırды.

OSMAN B. (Lâzistan) — Halbuki Muhtar Bey benim fikrime taraftardı.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Muhtar Bey bir mühendistir, Maliyeci değildir.

OSMAN B. (Lâzistan) — Yalnız mühendis değildir; Aynı zamanda Avrupa'da Türkiye Şimendiferleri müzakeratına iştirak etmiş bir adamdır.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Hukuk müşavirleri kumpanyaların tarifeyi tezyidetmek üzere Hükümeti icbar etmesine imkân olmadığını, Hükümet kendi menfaatine muvafık görürse tezyidedebileceğini, muvafık görmediği takdirde şartnamede mevcudolan âzami tarifeyi tatbik için kumpanyaları icbar edebileceğini müttefikan söylediler. Encümenimiz akdi sulhden sonra şimendiferlerin alacağı vaziyeti bugünden kestiremediği için kumpanyaların esasen talebetmedikleri ve hakları olmyan tezyidi tarifeyi kendilerine bir ihsan gibi...

OSMAN B. (Lâzistan) — Yapıyorlar.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Ben sözümü ikmal edeyim, siz de çıkar söylersiniz.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Yapıyorlar âna benim tasdikım fenadır.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Kumpanyaların hakkı olmadığı bir tezyidi tarifeyi ihsan gibi kendilerine vermeyi ve onu bir kanunla temin etmeyi encümen muvafık görmedi. Şimdiki halde memleket hali harbde olduğu için şimendiferlerin vereceği hâsılâtın derecesi masrafların miktarı bugünden anlaşılacak bir mesele değildir. Bugün önümüze konan

bütçe vaziyeti hazıraya göre yapılmış bir masraf, bir varidatla geliyor. Binaenaleyh bugünkü vaziyete göre şimendiferin tarifei asliye ile işliyemeyeceği hakkında olan fikir de bize tamamen doğru görünemiyor. Binaenaleyh; encümen bugün Hükümetin elinde bulunup işletmekte olduğu hattın açığını esas tarife ile tezyit değil şimendifer kumpanyasının Hükümette alacağı olan, yani Hükümetten verilerek işletmesine taraftar olmuştur. Maliye Vekilinin eski kanunu lâğvettirmesi sırasında bir milyon sekiz yüz bin lira kadar Şimendifer İdaresinin Hükümette olan matlubunu muntazaman vereceğini söylemesi üzerine esasen Hükümette olan parasiyle işliyeceğine kanaat getirerek tarifeyi kaldırmıştır. Bilâhara Nafia Vekili Bey parayı Hükümetten muntazaman alamadığı için şimendiferin işliyedemediğini encümene beyan etti. Encümen de bugün elinde iki tane beygiri olan, bir tane kağnısı olan, bir yaylı arabası olan ufak bir sermayeli köylülerden, esnaftan ve ahaliden Mükellefiyeti Nakliye namıyla bir vergi alarak nakliyatı askeriyeyi ifa etmek usulünü kabul etmişti. Aynı esas daresinde şimendifer üzerinde de üç misli, dört misli Heyeti Celilenin takdir edeceği miktarda Hükümetin bir milyon sekiz yüz bin liradan ibaret olan borcunun bu vergiden tahsil olunacak miktar ile kapatılması muvafık görüldü. Encümenin mazbatası mütalâa buyurulursa bu şekildedir. Hükümetin kumpanyaya olan borcuna karşılık olmak üzere bir vergi alınacak ve bu vergi ile o para kapatılacaktır. Osman Beyin, tarifenin kanunla kumpanyaların lehine olarak şimdiden bilâlüzum altı misli, şartnamelerin hilâfında olarak tezyit usulünü encümen muvafık bulmuyor. Binaenaleyh Heyeti Celilenizden de bu esasın kabul edilmesini rica ediyor.

OSMAN B. (Lâzistan) — Bendeniz de arz edeceğim.

REİS — Efendim müzakere kâfi görüldü.

OSMAN B. (Lâzistan) — Şu kadarcık söyleyeyim. Çünkü hakkımdır. Takririmin nazarı itibara alınmaması hususunda Muvazenei Maliye Encümenince verilen izahat takririmin hiçbir yerini çürütememiştir. Bunu da Heyeti Celile takdir etsin.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Reis Bey bendenize söz verirseniz çürüteceğim.

REİS — Efendim takrirler üç misli zam hakkındadır. Üç takrir vardır; bu hususta He-

yeti Vekileye mezuniyet itası, yani şimendifer tarifesinin tezyidi için Heyeti Vekileye salâhiyet verilsin, onlar tarifeyi yapsın. Deniliyor.

Riyaseti Celileye

Hükümet elinde bulunan demiryollar ücretini üç misli tezyide Heyeti Vekile mezundur.

Bolu
Şükrü

Riyaseti Celileye

Maddenin berveçhi âti tadilini teklif ederim.

Hükümet elinde bulunan demiryollar ücretini altı misline kadar iblâğa Heyeti Vekile mezundur.

Kozan
Dr. Mustafa

(Lâzistan Mebusu Osman Beyin takrirı tekrar okundu.)

REİS — Efendim bu üç takrir bunun Heyeti Vekileye gönderilmesinde müttehittir. Biri üç misli diğeri de altı mislini tecavüz etmesin diyor.

OSMAN B. (Lâzistan) — Efendim, Heyeti Vekilenin nazarı takdirine kalıyor.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Meclis bu hakkı kimseye veremez, bu hak Meclisin hakkıdır.

REİS — Efendim, bu keyfiyet anlaşıldıktan sonra Osman Beyin takririni reye vaz'edeceğim.

(Osman Beyin takrirı tekrar okundu.)

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Reye koyamazsınız, bu teklif kanunidir.

REİS — Efendim, bunu bir teklif olmak üzere kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Ayrıca birtakım teklifler vardır.

OSMAN B. (Lâzistan) — On gün sonra kasaba nattı hakkında Hükümetten izahat talebedeceğim.

MUSTAFA B. (Kozan) — Bendeniz verdiğim takrirden Heyeti Vekileye havalesini teklif etmiyorum. Madde kanuniyenin tadili fikrindeyim.

OSMAN B. (Lâzistan) — Bu kanun kabul edildikten on gün sonra soracağım, bunu Nafia Vekâletinden.

REİS — Efendim, Bolu Mebusu Şükrü Beyin bir takrir var. Üç misli tezyide aittir. Birinci maddeyi okuyoruz.

HASİB B. (Maraş) — Reis Efendi Hariciye Encümeninin mütalâası alınsa olmaz mı? Kapitaşyonlar hakkında... (Öyle şey yok, sesleri)

REİS — Efendim, birinci maddeyi okuyoruz. Dinliyelim :

MADDE 1. — Anadolu ve Bağdad Demiryolları nakliyat tarifesi üzerinden dört misli Harb Karşılığı Vergisi istifa olunur.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Reis Efendi bendenizin de tadilnamem vardır.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Efendim, buradaki asıl mesele şimendiferin işlememesi varidatın noksanından ibarettir. Buna mukabil bir varidat temin etmek istiyoruz. Fakat bunu alırken bir vergi şekli mi verelim, yoksa başka bir şekil mi verelim? Bendeniz de Osman Bey biraderimizin fikrine iştirak ediyorum; katıyen vergi tarzında kabul etmek doğru değildir. Çünkü Vergi denince şimendiferlerin umuma teşmil edilmek lâzımgelir. Binaenaleyh onu o suretle söyliyelim ki, hem varidat temin etsin hem de bu mahzuru ortadan kaldırsın. İşte bu mahzuru kaldırmak için tadilnamem okunsun.

HASİB B. (Maraş) — Kumpanya istifade etmesin.

REİS — Birinci madde hakkında Dr. Mustafa Beyin tadilnamesini okuyoruz.

(Kozan Mebusu Dr. Mustafa Beyin takrirı tekrar okundu.)

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Geçen gün Reji Kanunu burada müzakere edilirken, yani bu gibi tütünlerin fiyatını doğrudan doğruya Heyeti Vekile tezyidedemeyip ancak Meclis' Âliina bir karariyle yapılacağına dair bir kanun vardır. Rica ederim Hükümet nafia meselesinde katıyen bir tezyit yapamaz.

REİS — Efendim, şimdi okunan Kozan Mebusu Dr. Mustafa Beyin tadil teklifini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

(Bolu Mebusu Şükrü Beyin takrirı tekrar okundu.)

(Hayır, sadaları)

REİS — Efendim, nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın. (Ret, sadaları) alınmamıştır.

Riyaseti Celileye

Tarifei asliyeye dört misli Harb Vergisi zammemek fazladır. İktisadiyatı rencide ede-

cek, tüccarı zazarlandıracaktır. Üç misli zam muvafıktır. Bu suretle tadilini teklif eylerim efendim.

8. XI. 1338
Kütahya
Besim Atalay

REİS — Besim Atalay Beyin taktirini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

Riyaseti Celileye

Şimendifer ücretlerinin üç misline iblağı menafii umumiyeye muvafık bulunduğu cihetle olveçhile karar itasını arz ve teklif eylerim.

Konya
Abdülhalim Çelebi

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Riyaseti Celileye

Bütün şimendiferlerin tevhidî memleketin iktisadiyatına dereceî tesiri ve tarifede müşevveş ve muhtelif namlarla alınan vergilerin tevhidî esası düşünülmeksizin karar vermek her halde mahzurdan salim olamaz. Üç mislini geçmemek ve müteferrik ve muhtelif namlarla bedel alınmak üzere tezyid ve tesbit salâhiyetinin Nafia ve İktisat vekâletlerine verilmesini arz ve teklif eylerim.

8 Teşrinisani 1338
Eskişehir Mebusu
Mehmed Emin

REİS — Efendim, bu da Hükümete havalesini teklif ediyor ki, reddedilmiştir. Maddeyi reyî âlinize vaz'ediyorum.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Bendenizin birinci madde hakkında bir tadil teklifim vardır. O da okunsun.

REİS — Efendim, Besim Atalay Beyin diğerk bir taktirini var, onu okuyacağız :

4. — TAKRİRLER

1. — *Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, Aydın, İzmir - Kasaba Demiryolları idarelerinin, kendi nakliyat tarifelerinin çıkarılacak kanuna tatbik edilmesine dair taktirini*

Riyaseti Celileye

Kendi bildiklerine göre tarifei asliyeye zaiminde bulunan Aydın, İzmir ve Kasaba De-

miryolu idarelerinin dahi bu kanuna tâbi olmaları için kanuna bir fıkranın ilâvesini teklif eylerim.

8. XI. 1338
Kütahya Mebusu
Besim Atalay

REİS — Efendim, Besim Atalay Bey şimdi okunan taktirinde Aydın, İzmir ve Kasaba Demiryolu idarehanelerinin dahi bu kanuna tâbi olmaları için bir fıkra ilâvesini teklif ediyor.

Bu husus hakkında bir mütalâanız var mı Vekil Beyefendi?

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Efendim, esasen oradaki memurlarımıza yazdım. Fakat hâlâ muvasalat telgrafı almadık. Geldiği zaman bu hususatı nazarı itibara alacağız.

LÜTFİ B. (Malatya) — O başka bir meseledir.

REİS — Efendim, Besim Atalay Beyin bu taktirinin Nafia Vekâletine havalesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Nafia Vekâletine gönderilmiştir. Efendim, Ömer Lütfi Beyin bir taktirini var. Birinci maddedeki demiryolları ibaresinden sonra; (Hükümetçe idare olduğu müddetçe) kaydının ilâvesini teklif ediyor.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Zaten eski kanunda öyleydi. Hükümet işlettiği müddetçe tarifinin tezyidini kabul etmişti. Yani Hükümet hatları kendisi işletmezse, işletmek külfetinden âzade olursa bu vergi de o zaman ahali üzerinden kalkar.

REİS — Bu fıkranın, yani; «Hükümetçe idare olduğu müddetçe» ibaresinin maddeye ilâvesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyeti azîme ile kabul edilmiştir.

Riyaseti Celileye

Encümenin teklifinden vergi kelimesi kaldırılmak şartıyla muvafıktır. Olveçhile reye vaz'mı teklif ederim.

Kütahya
Cemil

(Harba karşılık olamaz, sadaları)

REİS — Efendim, taktir; «Encümenin teklifinden vergi kelimesi kaldırılmak şartıyla muvafıktır. Olveçhile reye vaz'mı teklif ederim.» diyor. Harb Vergisi yerine harb karşılığı denmiş.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — Reis efendi o takriri reye koyunuz.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Harba karşılık tutulamaz. Vergiye karşılık tutulabilir. Doğru değildir.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Efendim, vergi kelimesi bulunmalıdır ki, miktarı munzamın Hükümete aid olduğu sarahaten anlaşılsın. Yoksa yalnız harb karşılığı olarak bir para alınacaktır. Fakat kime aittir? Binaenaleyh, iltibasa mahal kalmamak üzere.

REİS — Efendim, Cemil Beyin takririni rezinize vaz'ediyorum. Bu fıkranın tayımı kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi. Efendim, madde asliye aynen kalmıştır.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Reis Efendi, benim birinci madde hakkındaki tadilnamem okundu, kabul edilmiştir.

OSMAN B. (Lâzistan) — Tadilname bütünü muzırdır. Heyeti Celile bilâhara bendenizi takdir edecektir. Bilhassa sonra çok muzır olacaktır.

REİS — Efendim, birinci maddeyi tadil veçhile okutturuyorum.

Anadolu ve Bağdad ve Uşak - Afyon Karahisarı Demiryolları tarifeleri hakkında Kanun

MADDE 1. — Anadolu ve Bağdad ve Uşak - Afyon Karahisar Demiryolları Hükümetçe idare olunduğu müddetçe nakliyat tarifesi üzerinden dört misli Harb karşılığı Vergisi istifa olunur.

REİS — Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın, ekseriyeti azıme ile kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu Harb karşılığı Hazinede bulunan matlubatına mukabil Şimendifer İdaresi tarafından cibayet ve sarf ve sene nihayetinde muamele mahsubiyesi icra edilir.

REİS — İkinci madde hakkında söz isteyen var mı? (Hayır, sadaları) İkinci maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanun 1 Teşrinisani 1338 tarihinden itibaren meriyülicradır.

REİS — Üçüncü madde hakkında söz isteyen var mı?

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — On beş Teşrinisani olmak lâzımgelir.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Tarihi neşrinden itibaren olur.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Tarihi neşrinden muteberdir.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Efendim, farz edelim ki; şirket tarifei asliyesini, yani yapacağı nakliyatı indirmiş, yirmi iki paraya yapmakta olduğunu on dört paraya yapıyor. Salâhiyeti dâhilindedir. Bilâhara lüzum görüyor. Nafıadan istizan ederek on sekiz paraya çıkabilir. İşte bu çıkardığı esnada dahi üç gün evvel ilân etmeye mecburdur. Bu da spekülasyonları menetmek içindir. Binaenaleyh şirket tarifeyi her hangi bir zaman çıkardığı vakitte kendi sâyi ve salâhiyeti zamanında bile ilân etmeye mecburdur. Biz şimdi ahaliye dört misli vergi koyuyoruz. Üç, beş gün evvel ilân etmek mecburiyetindeyiz. (Gürültüler) Müsaade buyurunuz. Bugün ayın sekizidir. Tarihi neşrinden itibar edemeyiz. Onun için lâakal ayın on beşinden itibaren olsun ve o zamana kadar ancak mülhakata ilân olunur. Bir hafta vardır. Başka surette spekülasyon olur.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Efendim, tarihi neşrinden muteber olması lâzımdır. Eğer sekiz gün sonra, on beş gün sonra olacak olursa bâzı muhtekirlerin idhar yapmasına ve sevkiyat yapmasına meydan vermiş olur. Bu teklif Meclisi Âliye arz edilir edilmez binlerce telgraf gitmiştir. Her halde Heyeti Celilenizin nazarı dikkatini celb ederim. Nafia Vekâletince bu teklif yapılır yapılmaz telgrafhane kayıtlarına lütfen bir defa baksınlar. Binlerce telgraf gitmiştir. Bu, kayden sabittir. Binaenaleyh tarihi neşrinden muteber olmalıdır.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Efendim tarihi neşrinden itibaren tatbik edilmezse Kumpanyanın bundan son derece zarardide olacağı şüphesizdir. Zaten kumpanyanın akamete mahkûm olan idaresinin temadisi gayrikabil olur. Nasıki tenzil edildiği zaman tarihi neşrinden itibaren denildi. Bunda da öyle demek icabeder. Yani tarihi neşrinden itibaren olması lâzımdır.

REİS — Efendim teklifleri reyi âlinize vaz'ediyorum.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Reis Beyefendi mademki Vekil Beyefendi kanunun tarihi neşrinden itibaren meriyülicra olmasını teklif ediyor. Biz de muvafakat ederiz. Fakat bunun halka ilân edilmesinin unutulmamasını rica ederiz.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Bendeniz de imtiyazdaki kaydı ihlâl etmemek şartıyla kabul ediyorum. Orada «İlâna mecburdur» diye bir kayıt vardır. O kayıt baki kalmak şartıyla kabul ediyorum.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — 3, 5 gün evvel diye.

REİS — Efendim Vekil Beyin teklifini reyî âlinize vaz'ediyorum. Encümenler de buna muvafakat etti. Kavanini umumiyede olduğu gibi :

İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyül-ieradır.

Suretinde tesbitini kabul edenler lütfen el kaldırsın.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Üç gün sonra deyiniz Reis Bey.

REİS — Kabul edilmiştir. Efendim şimdi madde muaddeleyi okuyoruz.

Madde 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyül-ieradır.

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Nafia Vekili memurdur.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Nafia ve Maliye Vekâleti olmalıdır. (Maliye sesleri)

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Öyledir efendim öyle. Çünkü vergi vardır.

REİS — Efendim Nafia Vekili memurdur maddesine Maliye ve Nafia Vekilleri memurdur, denilmesi teklif ediliyor. Maddeyi bu veçhile, yani (Nafia ve Maliye Vekilleri memurdur) tarzında kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesinin tâyini esami ile reye vaz'ı icab ediyor. Fakat İstanbul Mebusu Neşet Beyefendinin bir takriri vardır. Kanunun reddini teklif ediyor. Reye koymadan evvel onu okumak mecburiyetini hissediyorum.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Efendim maddeler kabul edildikten sonra...

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim maddeler kabul edildi. Bu takriri heyeti umumiyesi kabul edilmezden evvel okumak lâzımgelirdi. Binaenaleyh zamanı geçmiştir.

(Geriye aliyor sadaları)

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Okumak başka, okutmak başka, sonra teamül olur. Heyeti umumiyesinin müzakeresi kâfi görülmüş, maddeleri de kabul edilmiş bir kanunun reddi hakkında takrir olamaz. Bu, doğru değildir.

REİS — Efendim maddeler kabul edildikten sonra kanunun reddi teklif ediliyor. Temenni mahiyetindedir. Binaenaleyh Nafia Vekâletine gönderebiliriz. Bu kanunu tâyini esami ile reye vaz' ediyorum. Kabul edenler beyaz, etmiyenler kırmızı rey versin efendim.

Efendim Birinci Reis vekâletine ekseriyet bulunamamıştır. 96 rey Hüseyin Avni Bey, 89 rey Yahya Galib Bey. (Anlaşılmıyor sadaları) Efendim Birinci Reis Vekâletine icra olunan intihapta 96 rey Hüseyin Avni Bey, 89 rey Yahya Galib Bey almıştır. Nisap 98 olmak lâzımgeliyor. Şimdi nisap yoktur. Binaenaleyh yeniden intihap icra edilecektir.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey kaç zat reye iştirak etmiş?

REİS — 196 zat reye iştirak etmiş.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Demin Kâtip Efendiye sordum 187 zatın reye iştirak ettiğini ifade ettiler. Şimdi 196 çıkıyor. Bu nasıl oluyor? Dâvamı maddeten ispat ederim. Reis Bey efendi fazla çıkıyor. Bunun sebebi nedir? Bendeniz anlıyamıyorum.

Demin 187 rey denildi, şimdi 196, reye çıkıyor. Bunun sebebi nedir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Bunun salim çaresi burada esami okundukça rey atanlara işaret edilmelidir ve kâtip tarafından şu kadar zat iştirak etmiştir diye anlaşılmalıdır.

REİS — Efendim bunun sebebi arkadaşlarımızın birçoklarının isticial göstermesidir. Kâtipler esami okurken gelmiyor, ismi geçmiş bulunuyor. Sonra kimsenin haberi olmadan rey atıyor. Altı rey fark etmiştir. Sonra menedildiği halde rey atılıyor. Vâkı olan şey budur. Yoksa bundan başka hiçbir şeye imkân yoktur.

Efendim! Celseyi teneffüs için beş dakika tatil ediyorum.

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 0,00

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTIPLER : Âtîf Bey (Kayseri), Mahmud Said Bey (Muş)

REİS — Celseyi küşadediyorum, efendim.

Anadolu ve Bağdad ve Uşak - Afyon Karahisar demiryolları hakkındaki Kanuna iştirak eden âzanın adedi 178 dir. 9 müstenkif, 15 redde karşı 154 reyyle kanun kabul edilmiştir.

Efendim malûmuâliniz Birinci Reisvekili intihabatına başlamıştık. Nisabolamadı. Tekrar intihaba başlıyoruz.

NEŞET B. (Kângırı) — Eski reyler ne kardı?

REİS — Bu Celseden evvel tebliğ etmiştik.

9. — *Hariciye Encümenindeki münhallere âza intihabolunmasına dair Encümen Riyaseti tezkeresi*

REİS — Hariciye Encümeni Riyasetinin bir tezkeresi var. Onu okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Hariciye Encümeni âzasından Beşinci Şubece müntahap Trabzon Mebusu Hasan Bey memuren Avrupa'ya gitmiş ve Üçüncü Şubece müntahap Mentеше Mebusu Tevfik Rüşâi Bey Sıhhiye Vekâleti Vekili intihabedilmiş olduklarından münhal kalan yerlerine mezkûr şubelerce birer zatın intihabettirilmesi lüzumunu arz eylerim.

8 Teşrinisani 1338

Hariciye Encümeni Reisi
Yunus Nâdi

REİS — Şubelerce münhalâta birer arkadaş intihabedilsin.

2. — *Mersin Mebusu Salâhaddin Beyin Nafia Vekâletinden temenni takriri*

REİS — Mersin Mebusu Salâhaddin Beyin Nafia Vekâletinden bâzi sualleri var. Onları da Nafia Vekâletine havale ediyoruz. Burada bulunmayan arkadaşlarımız lütfen ikinci defa reylerini istimal etsinler. Sonra nisap bulunmıyor.

Efendim! Esami kıraati bitti. Esami ikinci defa tekrar okunuyor. Reylerini istimal etmeyen varsa lütfen istimal etsinler. İstihali âra hitam bumuştur efendim.

(Tasnifi âraya bakur'a Pozan Bey (Urfa), Ahmed Bey (Kayseri), İbrahim Bey (Mardin) memur edildiler.)

2. — *Mebus harırcırahları hakkındaki Kanunun tefsirine dair Riyasetisaniye tezkeresi ve Kanunu Esasi Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim filhakika vaktimiz gecikti. Ruznamemizde Heyeti Vekilenin vazife ve mesuliyeti, Menhubat komisyonları, bir de şimendifer tarifesi - ki o halledildi - bir de aile harırcırahı hakkında Kanunu Esasi Encümeni mazbatası var. On beş imzalı bir takrirle de bunun tercihan müzakeresini teklif ediyorlar.

Riyaseti Celileye

Aile harırcırahı meselesi hakkında Kanunu Esasi Encümenince tedvin olunan maddenin müstacelen müzakeresini teklif eyleriz.

Malatya	Muş	Ergani
Lütfi	Ahmed Hamdi	Okunamadı
Siird	Van	Bitlis
Okunamadı	Tevfik	Yusuf Ziya
Muş	Yozgad	Dersim
Abdülğani	Feyyaz Âli	Mustafa
Siverek	Siird	Muş
Sırrı	Hacı Nuri	Kasım
Siird	Siird	Mardin
Kadri	Okunamadı	Necib
Yozgad	Bitlis	Muş
Rıza	Resul Sıdkı	Osman Kadri

ŞEVKİ B. (İçel) — Yarın Nevahi Kanunu için tahsis edilmiştir.

REİS — Hayır efendim yarın için söylemiyorum. Bunu reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul

edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edildi. Şimdi bugün müzakeresini reye vaz'ediyorum.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Yağma, yağma, yağma!

Kanunu Esasi Encümeni mazbatası

Nisabı müzakere Kanununun yedinci maddesini muaddil kanun mucibince âzayı kirama her devrei intihabiyede azimet ve avdet olarak bir defaya mahsus olmak üzere aile harcırâhı ita edilecekse de işbu harcırâhın kanunu mezkûrun tarihi kabulünden evvel ailesini getirmiş ve götürmüş olanlara da şâmil olup olmayacağının lüzumu tefsiri hakkında Divanı Riyasetin tezkeresi Heyeti Umumiyyeden encümenimize havale buyurulmakla 23 Teşrinievvel 1338 tarihinde biliçtima müzakere ve tetkik olundu.

1. — Gerçi zikrolunan kanunu muaddelin tarihi neşrinden itibaren mer'î olacağı ikinci maddesinde muharrer ise de tadili mebhustan mu-kaddem Büyük Millet Meclisi âzasının aile harcırâhı alamıyacıkları hakkında birgûna sarahati kanuniye mevcudolmayıp bilâkis Meclisi Âlinin, husulü gayeye kadar müstemirreni münakidolacağı Nisabı Müzakere Kanununun birinci maddesi ile Teşkilâtı Esasiye Kanununun madde-i münferidesinde mansus ve mübeyyen olması hesabıyla âzayı muşarünileyhimin Harcırâh Kararname-i hükmü aslıi umumisine tevfikân - bittabi tahakkuk şartıyla bir aile harcırâhı almaya hakları derkâr olmasına ve fıkraî kanuniyede «Azimet ve avdet» ve «Bir devrei intihabiyede ancak bir defaya mahsus» kaydı sarihleri mevcut bulunmasına binaen ailesini kanunu mezkûrdan evvel getirmiş veya götürmüş olanların dahi aile harcırâhı almaları lâzımgelir. Çünkü aile harcırâhı hakkındaki fıkraî kanununiyenin mahiyeti hakikiyesi evvelece zımnen mevcudolan bir müsaadeyi sarahaten tesbit ve teyitten ibaret olması dolayısıyla «Tarihi neşrinden itibaren meriyülicra» denilmesi ailesini evvelece getirmiş olanların aile harcırâhı alamıyacıkları mânasını ifade etmez. Encümenimizce kaleme alınıp Heyeti Celilece aynen ve harfiyen şerefi kabule mazhar olan kanunu ahirin esnayı müzakere ve tertibinde bu cihet esasen bu suretle telâkki edilmiş olduğu gibi bu defa bilmüzakere telâkkii sabık tekiden kabul ve takrir olunmuştur.

2. — Kanunu ahirden evvel ailesini getirmiş

olanların dahi aile harcırâhı alabilecekleri berminvali mepsut takarrür ettikten sonra bunun veçhi tatbikince husulü muhtemel tereddüdü izale için nikatı âtiyeyi de derpiş etmeyi lüzumlu ve faydalı addettik. Şöyleki : Ailesini kanunu ahirden evvel getirmiş olanların aile harcırâhı dört bin kuruş üzerinden hesab olunmak ve fakat en son kabul olunan Avans Kanununun bir maddesindeki «Aile harcırâhı aile reisinin alacağı harcırâhın nisfını tecavüz etmemesi» kaide-i tahdidiyesinden müstesna tutulmak mı yoksa ailesini ne zaman getirmiş olursa olsun siyyanen on bin kuruş üzerinden hesab edilmek ve âza harcırâhının nisfını tecavüz ettirmemek mi icabedeceği ledetteemmül evvelâ aile sahibi âzayı muhtereme arasında temini müsavata saniyen muamelâtı hesabiyenin basatat ve sühuletine salisen nef'i Hazineye hadim olmak gibi esbabı haseneye mebni emri tatbikateça şıkkı saninin yani ailesini hangi tarihte getirmiş olursa olsun on bin kuruş üzerinden hesab edilmek ve ancak âza harcırâhının bu miktara balığ nisfı tecavüz ettirilmemek usulünün tercihi tensib olunmuştur.

Berveçhi balâ iki kısım üzerine bilittifak tebellür ve temerküz eden netice-i müzakeratımız Heyeti Celilenin nazarı tasvibine arz olunur.

Kanunu Esasi Encümeni	Mazbata Muharriri
Reisi	Karahisarî Şarki
	Ali Süruri
Kâtip	Âza
Biga	Gelibolu
Okunamadı	Celâl Nuri
Âza	Âza
Karahisarî Şarki	Kângırı
Mustafa	Behcet
	Âza
	Bitlis
	Yusuf Ziya

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Maşallah bil-lür gibi tebellür etti.

SALİH Ef. (Erzurum) — Arkadaşlar kabul buyurursunuz ki emvali millete ait her hangi bir para meselesinde bendeniz daima hasis davranmışımdır. Hattâ Meclisi Âlinin maaşatı üzerinde de geçen sene tenkihat ıerası yolunda bâzi sözler söylediğimden dolayı tahtie edilmişim.

HASİM B. (Çorum) — Hem evlen diyorsun, hem kanun teklif ediyorsun, hem de şimdi paradan bahsediyorsun. Evli olmaları beyanı mütalâa etmeye hakları yoktur. Evlensinler de ondan sonra beyanı mütalâa etsinler.

SALİH Ef. (Devamla) — Meseleyi hissi olarak görüşmiyelim. Her halde bu bir tuhaf mesele oldu. Muhterem arkadaşlarımızın bir kısmı bekâr olarak Meclisi Âliye gelmişler ve esasen de bekâr yaşıyorlar, bir kısmı da aile sahibidirler. Ve ailelerini uzun müddet nezdlerinden uzak bulundurmanın mahzurunu gördükleri için bunlar birçok masraflara giriftar olarak ailelerini buraya getirdiler ve ailesini buraya getirenlerden bir kısmı ailesini nezdinde tutuyor. Bu Ankara dünyanın en pahalı yeri olmakla aldığı maaşı iki yüz lira farz edelim. Şu memlekette iki yüz lira ile bir aile geçindiği için bir kısmı da düyuna mecbur olarak muztarran ailesini göndermiştir. Hattâ yine saikâi hamiyetle ve maslahat icabı dolayısıyla geçen sene de memlekette ordunun erzakını burada bulunan ailelerin istihlâk etmemesi için ordunun bol işe edilmesi için birçok aileleri, zâbitan, memurin, hattâ mebusanı kiram ailelerini de Kayseri'ye sevka mecbur olduk. Bunu yalnız ordu bol ekmek yesin diye yapmıştık ve bunda isabet etmişiz. İşe buhranı zâil olduktan sonra Kayseri'ye gönderilen aileler tekrar getirilerek ikine bir masrafa ve saireye giriftar oldular. Heyeti Vekile maslahatı olduķa âdilâne düşünerek Kayseri'ye gidip gelen ve esasen âhar mahalden buraya gelip giden memurlara aile haremrahı verdiler. Maalesef Meclisi Âli bu gibi hususatta fedakârane bir vaziyet aldığı için kendi hakkı müktesebini katiyen istemek şeysinde bulunmadı. Gereği mebusalara esasen İstanbul şekli idaresinde, yani Fındıklı Sarayında dört ay mebusluk yapan arkadaşlarımızın aile haremrahı yoktu. Çünkü kanun o suretle yapılmıştı ki bir mebus dört ay için İstanbul'a gider, orada istirahat eder. İhtimalki üzerine terettübeden vazifeyi yapar ve yahut yapmadan evine döner. Fakat buraya gelen arkadaşlarımız üç sene, dört senevi ve ipi gözüne alarak gelmiştir. Yani idamı, ölümü göze alarak gelmişlerdir. Bittabi ailelerini de bırakamazlardı. Nefsim itibariyle arz etmiyorum. Fakat arkadaşlarımdan birçoğumu bilirim

ki ailesini memlekete benden borç alarak göndermişlerdir. İsterseniz ismini tasrih edeyim. (Hacet yok sesleri) Ve ailelerini Kayseri'ye göndermek için arkadaşlarımız yine birbirlerinden istikraz etmeye mecbur oldu. Gerçi bu meseleyi nefsimizde katiyen sathi bir düşünce ile bir parça fena görüyorsak da fena görmiyelim. Bu, musip bir meseledir ve bir kanun meselesidir. Bunu her halde kabul etmek mecburiyetindeyiz. Bendenize kalırsa bu işi Heyeti Umumiyede müzakere etmektense Divanı Riyasete havale edelim. Divanı Riyaset bu mesele için düşünsün, taşınsın ve bilâhara Heyeti Umumiyede müzakere edilsin. Divan, kanunname halledebilir.

REİS — Efendi mmüsaade buyurulur mu? Bu bir tefsiri kanunidir. Divan buna karışmaz. Nebil Efendi buyurun.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Efendim encümenenden bir şey soracağım. Encümen mazbatasında diyor ki: Adalet için aileye haremrah verilmesi lâzımdır. Bir sualim daha vardır ki, İstanbul'a gidip gelen arkadaşlarımız vardır. Bu arkadaşlarımızı acaba niçin bu tefsirde mevzu bahis etmediler, düşünmediler? Mademki geçmişlere de bu tefsiri teşmil ediyorlar. İstanbul'a gidip gelen arkadaşlarımızı niçin nazarı itibara almıyorlar? Çıkıp söylesinler. (Kâfi sesleri)

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Encümen olmazsa müzakeresi olamaz.

HALİL İBRAHİM B. (Antalya) — Efendim bendeniz bu kanunun tefsirinde encümen de bulunuyordum ve onun için söz aldım. Fakat iptida almakta isticâl etmedim. Sebabi de şüphesiz bendeniz aile sahibi olmadığım içindir. Ben bu kanunun encümeninde aleyhindeydim. Gerçi bu kanunu, şu maddeyi nazarı itibara alarak tefsir edecek olursak bunun verilmesi lehinde olanlar kazanabilirler. Çünkü bir devrei içtimaiyeye mahsustur deniyor. Bir devrei içtimaiye de tabii yirmi üç Nisan'dan muteberdir. Fakat bendeniz düşünüyorum. O zaman bir mesele tahaddüs etmiş ve ona ne gibi bir hüküm verilmek icabediyorsa verilmiştir. Ailesini hem getirmiş, hem götürmüş, yani bu kanunun neşrinden evvel hâdis olmuş, bitmiştir. Binaenaleyh vaktiyle hâdis olan bir meseleye, sonradan düşündüğümüz şu kanunu makabline teşmil etme-

yi zannetmem ki, düşünebilelim, bendenizce en ziyade, gerçi Meclis daha ziyade şey edecek olursa da bazan fetvanın kabul ettiğini takva kabul etmiyebilir. Binaenaleyh bendenizce şimdiye kadar olan olmuştur. Fakat şimdi bunu müzakere ederek bundan sonra ailesini getireceklere verilmelidir. Diğer kısımlara teşmil edilmesin. (Muvafık, sesleri)

REİS — Müzakerenin kifayeti hakkında bir takrir vardır; müzakere kâfidir. Encümenin mazbatasının reye vaz'edilmesini teklif ediyorum diyor.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Rica ederim, bunu makabline teşmil ediyorsunuz. Tâyni esami ile reye koymak lâzımdır. Zira tezyidi varidattır. Tâyni esami şarttır.

REİS — Efendim bir kanunun tefsirinden ibarettir. Tefsir kanunlarını şimdiye kadar tâyni esami ile reye koymuyoruz.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Tâyni esamiye lüzum vardır.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Reis Bey esas kabul edilmiştir. Bir devrei içtimaiyeye aittir. Avdet ve azimet kabul edilmiştir kanunun esasında. Binaenaleyh bu, tefsirdir. Tâyni esamiye hacet yoktur. (Yoktur, sesleri)

YASİN B. (Gazianteb) — Efendim bu tefsir değil, tavzihtir. Fakat tavzihte, bundan altı ay evvel, yani kanunun neşrinden altı ay evvel ailelerini getirenlere de harcırah veriliyor ki, bu, paraya taallük ediyor. Tâyni esami lâzımdır. Şimdiye kadar Meclisi Âlinizden çıkan mevad arasında hiçbir madde, hiçbir kanun gösteremezsiniz ki makabline teşmil edilmiş olsun. Müstesna olarak şu kanun, şu tavzih makabline teşmil ediliyor. Bilhassa Meclisi Âliye taallük eden şu meselede Meclisi Âlinin Kanunu Esasi Encümeninden çıkan şu tefsirin esbabı mucibesinde vakıa kanunda evvelce getirilen ailelere harcırah verilmesine dair bir kayıt konulmadığından bu tefsir ile bundan evvel neşrolunan kanundan evvel ailesini getirenlere harcırah verilmesini doğru olarak gösteriyor ve bunu da esbabı mucibe olarak gösteriyor ki bu doğru değildir. Bu, çok sakat, çok yanlışdır. Meclisi Âli kısmen Salih Efendi Hocamızın buyurdukları gibi buraya gelirken her türlü fedakârlıkları göz önüne alarak birçok mahrumiyetler içinde buraya geldi. Geçen sene bir aylığı da feda etti. Meclis

hakikaten Ankara'nın birçok ihtiyacatının tahti tesirinde az - çok müteessir olmakla beraber tahsisatlarından fazla miktarda ianeler ve teberrular da verdi. Binaenaleyh, ben Meclisi Âlinin ulüvvü himmetinden, fedakârlığından, bilhassa ailesi olan arkadaşlarımızdan zaruretleri dahi olsa bu son gelen ve az paraya taallük eden şu meselede fedakârlık gösterip mazbatayı reddetmelerini teklif ediyorum. (Reye, sadaları), (Müzakere kâfi, sesleri)

REİS — Müsaade buyurunuz bir iki kelime söyleyeceğim. Tefsir, kabul edilen bir kanun hükmünün izharından ibarettir. Böyle olmakla beraber bu fazla masarifi istilzam ettiği için tâyni esami ile reye vaz'edeceğiz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Şu tefsirde para sarf edilmiyor. Para sarf ettiren kanunun aslıdır. Binaenaleyh, kanunun aslı tâyni esami ile reye iktiran etmiştir. Bu tefsirdir. Tâyni esamiye lüzum yoktur.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Kanunun esasında böyle şey yoktu.

REİS — Efendim, tâyni esami ile reyinize vaz' için takrir vardır.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Usulü müzakere hakkında arz edeceğim. Tâyni esami teklifi iki suretledir, ya Heyeti Vükelâdan birisinin imzası ile olur, veyahut on beş imzalı bir takrirle olur.

REİS — Bu takrir reye vaz'edilir. Kabul edildiği takdirde tâyni esami ile reye vaz'edilir.

Riyaseti Celileye

Mevzuubahsolan tefsirin tâyni esami ile reye vaz'ını teklif ederiz.

8 Teşrinisani 1338

Karahisarı Sahib	Sivas	Gazianteb
Nebil	Emîr Paşa	Ali Cenani

REİS — Efendim, bu tefsirin tâyni esami ile reye vaz'ını teklif ediyorlar. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Tâyni esami ile reye vaz'ı kabul edilmiştir. Reyi âlinize vaz'ediyorum.

HACI AHMED HAMDİ Ef. (Muş) — Meseleyi izah edin, bâzıları anlamamış, yanlış rey verirler.

REİS — Efendim, mazbatayı kabul edenler beyaz, etmiyenler kırmızı verecektir.

Efendim, reye iştirak etmiyen arkadaşlar var-

sa lûtfen reyini istimal buyursun.

Efendim, Birinci Reisvekili intihabına iştirak eden arkadaşların adedi 206 dir. Nısap 103. Hüseyin Avni Bey (Erzurum) 103, Yahya Galib Bey (Kırşehir) 95, Mustafa Bey (Karahisar Şarki) 1 rey almışlardır. Müstenkif 7 dir. Bir

rey noksan vardır. Muamele tamamdır. (Yarın yaparız sesleri)

Efendim, Harecrah Kanununun tefsirine iştirak eden arkadaşların adedi 130 dur. Nısabı müzakere yoktur. Binaenaleyh saat bir buçukta iğtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Anadolu ve Bağdad ve Uşak - Afyon Karahisar Demiryolları tarifeleri hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi

(Kabul edenler)

Osman Kadri B. (Muş), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Pozan B. (Urfa), Hafız Mehmed B. (Trabzon), Hacı Şükrü B. (Diyarbakir), İsmail Şükrü Ef. (Karahisar Sahib), Seyfi Ef. (Kütahya), Sâmî B. (İçel), Vâsif B. (Sivas), Mu-hiddin B. (Elâziz), Şeyh Fikri Ef. (Gene), Nuri B. (Bolu), İsmail Remzi B. (İsparta), Lûtfi B. (Malatya), Ali Ef. (İçel), Hacı İlyas Sâmî Ef. (Muş), Hamid B. (Biga), Şükrü B. (Bolu), Mehmed Ef. (Adana), Derviş B. (Mardin), Resul B. (Bitlis), Naci B. (Elâziz), Ruşen B. (Gümüşane), Raik B. (Cebelibereket), Yusuf Ziya B. (Bitlis), Hacı Ali Sabri Ef. (İçel), Celâleddin B. (Trabzon), Mustafa Durak B. (Erzurum), Diyab Ağa (Dersim), Naim Ef. (İçel), Dr. Refik B. (Bayezid), Mehmed Emin B. (Ergani), Necib B. (Ertuğrul), Rüstem B. (Oltu), Abdullah Ef. (Bolu), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Hacı Feyzi B. (Elâziz), İsmet B. (Çorum), Âtîf B. (Kayseri), Mehmed Sırrı B. (Siverek), Besim Atalay B. (Kütahya), Sabit B. (Kayseri), Ahmed Fevzi Ef. (Batum), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Rifat Ef. (Konya), Tefvik B. (Van), Yahya Galib B. (Kırşehir), Haydar Lûtfi B. (İçel), Abdülğani B. (Siverek), Kadri B. (Siird), Arif B. (Bitlis), Emin Ef. (Aydın), Hulûsi B. (Kastamonu), Atâ B. (Niğde), Tefvik Rüşdü B. (Menteşe), Abdullah Ef. (Sinob), Mehmed Şevket B. (Sinob), Ziya Hurşid B. (Lâzistan), Ziya B. (Kângırı), Midhat B. (Mardin), Necmeddin B. (Siird), Süreyya B. (Saruhan), Tunalı Hilmi B. (Bolu), Sadeddin B. (Menteşe), Ali Cenani B. (Gazianteb), Cevad B. (Bolu), Yasin B. (Gazian-

teb), Dursun B. (Çorum), Hafız Şahin Ef. (Gazianteb), Şevki B. (İçel), Süleyman Necati B. (Erzurum), Ömer Lûtfi B. (Amasya), Tahir Ef. (Kângırı), Şükrü B. (Canik), Mustafa Ef. (Ankara), Akif B. (Batum), Abdülğani B. (Muş), Bahrî B. (Yozgad), Cevdet B. (Kırşehir), Âlim Ef. (Kayseri), Şevket B. (Bayezid), Ali Vâsif B. (Gene), Ali Süruri Ef. (Karahisar Şarki), Necib B. (Mardin), Fikri Faik B. (Gene), Abdürrahman Lâmi Ef. (Gazianteb), Âtîf Ef. (Ankara), Memduh Necdet B. (Karahisar Şarki), Hüseyin Rauf B. (Sivas), Eyüb Sabri B. (Eskişehir), Rasim B. (Cebelibereket), Edib B. (Batum), Ragıb B. (Kütahya), Siddık B. (Çorum), Ali B. (Karahisar Sahib), Feyzi B. (Diyarbakir), Hakkı B. (Van), Mustafa B. (Kozan), Ali Saib B. (Urfa), Yunus Nâdi B. (İzmir), Osman Fevzi B. (Erzincan), Cavid B. (Kars), Tahsin B. (Aydın), Sadık Ef. (Kırşehir), Ahmed Hilmi B. (Kayseri), Kâzım Karabekir Pş. (Edirne), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Şükrü B. (İstanbul), Dr. Âsım B. (Amasya), Recai B. (Trabzon), Hüseyin B. (Elâziz), Operatör Emin B. (Bursa), Hüseyin Avni B. (Kozan), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Avni B. (Saruhan), Şerif B. (Sinob), Tefvik Ef. (Kângırı), Rifat B. (Kayseri), Mahmud Said B. (Muş), Salih Ef. (Siird), Hamdi B. (Diyarbakir), Hakkı Hami B. (Sinob), Arif B. (İstanbul), Besim B. (Kastamonu), Ahmed Nuri Ef. (Batum), Halil Hulki Ef. (Siird), Tefvik B. (Erzincan), Ali Fuad Pş. (Ankara), Musa Kâzım Ef. (Konya), Salâhaddin B.

(Mersin), Hacı Nuri Ef. (Siird), Yusuf Ziya B. (Mersin), Cemil B. (Kütahya), Mehmed Akif B. (Burdur), Rıza B. (Yozgad), Sıdkı B. (Malatya), Ragıb B. (Gazianteb), Mazhar Müfid B. (Hakkâri), Mustafa B. (Dersim), Ahmed Hamdi Ef. (Muş), Bekir Sıdkı B. (Siverek), Mehmed Şükrü B. (Karahisar Sahib).

Ismail B. (Erzurum), Said B. (Kângırı), Numan Usta (İstanbul), Celâl Nuri B. (Gelibolu), Rüşdü B. (Ergani), Zamir B. (Adana), Kasım B. (Muş), Abdullah Ef. (Adana), Rasih Ef. (Antalya), Ahmed B. (Yozgad), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Abdullah Azmi Ef. (Eskişehir)

(Reddedenler)

Neşet B. (İstanbul), Emin B. Eskişehir), Osman B. (Lâzistan), Mustafa Ef. (Muğla), Nebil Ef. (Karahisar Sahib), Necati Ef. (Lâzistan), Osman B. (Kayseri), Hakkı Hami B.

(Sinob), Mehmed Vehbi Ef. (Konya), Emin B. (Canik), Abdülhalim Çelebi Ef. (Konya), Emir Pş. (Sivas), Neşet Nâzım B. (Kângırı), Arif B. (Konya), Mehmed Vâsıf B. (Karahisar)

(Müstenkipler)

Müfid Ef. (Kırşehir), Esad B. (Mardin), Ali Rıza B. (Kars), Nusrat Ef. (Erzurum), Mustafa B. (Karahisar Şarki), Hüseyin B.

(Erzincan), Hasib B. (Maras), Mehmed Ragıb B. (Amasya), İbrahim B. (Mardin)

İçtimai âti ruzaimesi

Nevahi Kanunu.